

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 72

Izhaja vsak četrtek

Naročnine za tuzemstvo: četrletno 7-50 Din, polletno 15 Din, celoletno 30 Din; za inozemstvo: četrletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 45 Din. — Računa poštna hranilnica, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

Kmetsko-demokratska koalicija

bo priredila v nedeljo 28. oktobra ob pol 3. uri popoldne v veliki dvorani Celjskega doma v Celju

manifestacijski zbor

Na zboru bodo govorili voditelja Kmetsko-demokratske koalicije dr. Vladko Maček in Svetozar Pribičević ter drugi poslanci KDK.

Somišljeniki, pridite v velikem številu manifestirat za močno državo enakopravnih Slovencev, Hrvatov in Srbov, za dobro in čisto upravo, za odstranitev korupcije in policijskega režima ter za svobodne volitve!

Živela Kmetsko-demokratska koalicija!

Deseta obletnica našega narodnega osvobojenja

Hitro, silno hitro je poteklo deset let od onih dni, ko je naša srca zavzemal in opajal en sam občutek: »Jugoslavija, Jugoslavija!« V dneh 28. in 29. oktobra 1918. so končno padli suženjski okovi z jugoslovenskih pokrajin stare monarhije. Takrat skoro nismo mogli verjeti, da so se uresničile naše sanje, dvigajoče se ali padajoče skoro pet vojnih let, kakor se je obračala sreča orožja.

Vera, da bomo osvobodeni, se nam je močnejše okrepila, ko je nastopil predsednik Zedinjenih držav severoameriških, sedaj že pokojni Wilson s svojimi točkami o samoodločbi narodov. Prvi vidnejši korak k našemu osvobojenju je bil 19. septembra 1918., ko so srb-ske in jugoslovenske dobrovoljske divizije prebile solunsko fronto ter pričele korakati na Skoplje, Niš, Beograd. Takrat so se začeli vrstiti zgodovinski dnevi in naši glasovi, prej še boječ in previdni, so postali glasnejši. Dne 24. septembra so v Zagrebu zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev izjavili pred javnostjo v zmislu Wilsonovih načel, da avstro-ogrska vlada ne more na morebitnih mirovnih pogajanjih govoriti v našem imenu. Dne 6. oktobra se je v Zagrebu javno konstituiralo Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba kot politično predstavništvo vseh Jugoslovenov izven Srbije s temeljnim programom: Uedinjenje vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v narodno, svobodno in neodvisno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, urejeno po demokratskih načelih.

S tem se je začela odločilna borba z Dunajem. Avstro-ogrska se je polagoma bližala svojemu koncu, in ko smo zvedeli, da je 18. oktobra ameriški državni tajnik zunanjih zadev Lansing poslal avstrijskemu zunanjemu ministru na avstrijsko mirovno ponudbo Wilsonov odgovor, ki izrecno poudarja, da so narodne težnje Jugoslovenov za svobodo pravične, smo že vedeli, da se bodo naše nade uresničile. Dne 28. oktobra je Avstro-Ogrska odgovorila Wilsonu, da sprejema njegova načela, zlasti kar se tiče pravic Čehoslovakov in Jugoslovenov. Obenem je zaprosila za premirje in pričetek mirovnih pogajanj. Mesec dni poprej je bila

Bolgarija prosila za mir. Na francoski fronti se je takrat že upogibala Hindenburgova fronta.

Tiste dni so se sestavile pri nas narodne straže. Narodno vijeće in njegov oddelek v Sloveniji Narodni svet sta pričela uradovati. Za 28. oktobra, v ponedeljek, je bilo sklicano v Ljubljani veliko manifestacijsko zborova-

nje. Istega dne je bil izdan tudi manifest: Danes smo svobodni gospodarji na naši zemlji. Dne 29. oktobra se je v Ljubljani vršila manifestacija, kakršne Ljubljana še ni doživela. Istega dne se je v saboru v Zagrebu vršila zgodovinska seja, na kateri se je proglasila od Avstro-Ogrske neodvisna svobodna država Slovencev, Hrvatov in Srbov. Temu je sledil še končni akt: uedinjenje Srbije z deželami neodvisne države Slovencev, Hrvatov in Srbov v enotno kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

To so kratki orisi zgodovinskih dogodkov, katerih desetletnico proslavljamo te dni. To so bili najlepši dnevi, ki smo jih doživeli, odkar smo svobodni, zakaj pozneje je prišlo mnogo in premnogo razočaranja. Na površje so zlezli ljudje, ki so mrko in brezobzirno začeli zlorabljati naš idealizem ter se pošmehovati našim zahtevam po enakopravnosti vseh državljanov Jugoslavije.

Desetletnico osvobojenja proslavljamo razdvojeni in z mračnimi pogledi v bodočnost. Nesposobna državna uprava, korupcija in nasilstva so nam zelo zatemnila lepe spomine, vendar pa nam nade v lepšo bodočnost ne more vzeti nihče. Tudi sedaj deset let stara Jugoslavija bo še deležna lepih časov, ko bodo zadovoljni vsi njeni državljani po vseh njenih pokrajinah.

Mogočna manifestacija KDK v Sisku

50.000 ljudi manifestiralo za enakopravnost in proti hegemoniji sedanjega režima

Gotovo med največjačnejše in najmočnejše politične manifestacije izza početka Jugoslavije je šteti manifestacijsko zborovanje KDK, ki se je vršilo v nedeljo 21. oktobra v Sisku ob prisostvovanju najmanj 50.000 Hrvatov in prečanskih Srbov.

Sprejem obeh predsednikov KDK in glavnih govornikov Svetozarja Pribičevića in dr. Vladimira Mačka, ki sta se pripeljala v Sisak z vlakom ob devetih dopoldne, je bil izredno vihar. Vsa množica je izbruhnila v viharne ovacije, ko sta oba voditelja stopila iz vagona, in ženske so nanju in na njiju spremstvo začele metati cvetje. Pred kolodvorom sta oba predsednika KDK dr. Maček in Pribičević sedla na kmetski voz, v katerega so bili vpreženi štiri beli konji. Na čelu spreveda, ki se je formiral, je jezdilo 800 konjenikov.

Na ogromnem sejmišču v Sisku, kjer se je vršilo zborovanje, se je med tem zbrala ogromna množica ljudi. Na zborovališču je bila postavljena velika tribuna. Ko sta prišla oba predsednika nanjo, so ju pozdravile štiri deklice, ki so jima izročile šopke cvetja.

Zborovanje je otvoril predsednik okrajne organizacije SDS dr. Auer v imenu organizacij

iz Siska, združenih v KDK, na kar je povzel prvi besedo predsednik KDK dr. Vladimir Maček. Njegov obširni govor je bil oster, a utemeljen protest proti hegemoniji sedanjega režima in proti nasiljem ter manifestacija za enakopravnost vseh Hrvatov, Srbov in Slovencev.

Po končanem govoru so zborovalci priredili dr. Mačku dolgotrajne viharne ovacije. Nato je dobil besedo Svetozar Pribičević, ki je poudarjal, da bi na krmilu države ne smela biti družba, iz katere yrst je prišel zločin 20. junija, ko je streljal Puniša Račić v Narodni skupščini na borce za enakopravnost. Imamo pa zopet vlado istega duha, z isto politiko, ki je dala Puniši Račiću revolver v roke. Današnji Beograd misli, da nas bo uspaval z nekakimi obljubami ter nas razdvojil s spletkami, kar se pa ne bo zgodilo. Svečano moramo izjaviti, da se v svrhu tega sporazuma ne bomo pogajali z nikomer, dokler obstoja Narodna skupščina, v kateri so bili ubiti Stjepan Radić in dva njegova tovariša. V tako skupščino se ne bomo nikdar vrnili. Mi nočemo vladati nad Srbijo, a tudi ne damo, da bi ena petina vladala nad štirimi petinami našega naroda. Z vzklikom: Živel narod, živela sloga Hrvatov, Srbov in Slovencev! je zaključil Pribičević svoj govor. Sledile so navdušene ovacije Pribičeviću, trajajoče skoro četrt ure.

Veličastna manifestacija v Sisku je izzvala v Beogradu silno globok vtis ter je porazno vplivala na vladne kroge, ki sedaj vidijo, da je KDK čvrsta trdnjava, ob kateri si bo polomil zobe današnji režim.

Ia AMERIKA

je gosta in trpečna tkanina, izdelana iz najboljšega ameriškega bombaža. Po trikratnem pranju postane snežno bela. V zalogi pri

A. E. SKABERNE, LJUBLJANA

Delo klerikalnih poslancev za Prekmurje

Premeščanje in odpuščanje klerikalcem neljubega uradništva — S tem se izgublja čas, a za gospodarsko propadajoče prekmursko ljudstvo se ne stori nič

Dolnja Lendava, v oktobru.

Večkrat smo že žigosali malomarnost in nedelavnost klerikalnih poslancev iz Prekmurja, ki trpi zaradi tega neizmerno škodo. Da ne bomo delali nikomur krivice, moramo povedati tudi resnico o prav pridni delavnosti klerikalnih poslancev, kar se tiče preganjanja njim neljubih ljudi. Tako je povsod že prav dobro znano, da se neki klerikalni poslanec zelo trudi in zavzema za to, da bi se premestili iz Prekmurja nekateri napredni učitelji in drugi klerikalcem neljubi uradniki, med temi celo domačini!

Klerikalci so bili od nekdaj veliki sovražniki naprednih učiteljev. Tega sovraštva so se navzeli tudi prekmurski klerikalci, ki jim je napredno in nacionalno učiteljstvo trn v peti.

Ravnatelj meščanske šole v Dolnji Lendavi so premestili ter ga pri tem občutno oškodovali. Pred mesecem so bili v mursko-soboškem okraju odpuščeni iz službe kar trije učitelji, in to brez vsake preiskave brzojavno. Eden klerikalnih veljakov, ki večkrat odkrije zavesne tajne klerikalne politike, se je izrazil, da eden izmed teh treh od-

puščenih učiteljev (ki je domačin) ne bi bil odpuščen, če bi bil klerikalec. Dal je tudi razumeti, da ga bo, ako bo ubogi preganjanec padel pred klerikalci na kolena, spravil nazaj v službo, sicer pa da bo, ako bo zopet sprejet, storil vse, da bo ponovno odpuščen! Na vrsti so tudi drugi, ki pa doslej samo zato niso premeščeni, ker vlada nima denarnih sredstev za povračilo potnih stroškov preganjancem.

To je žalostno poglavje v klerikalni politiki za časa klerikalnega vladanja v Beogradu in Mariboru. Klerikalni poslanci za Prekmurje niso pridobili niti počenega groša, oni gledajo brez skrbi na to ubogo ljudstvo, ki jim je slepo zapupalo; vse njihovo delo za Prekmurje obstoja v tem, da preganjajo nedolžne uradnike. To je tedaj tisto ogromno delo, ki ga vrše klerikalci. Narod ima od tega le škodo, na drugi strani pa se pogreza vedno globlje in globlje v dolgove ter siromaštvo, za kar pa klerikalci nimajo ušes, da bi slišali klice na pomoč, in ne očes, da bi videli vso revščino, ki jo ustvarja njihovo brezdelje.

Hud klerikalni poraz pri občinskih volitvah v Aržišah

Pri občinskih volitvah, ki so se vršile pred zadnjo nedeljo v Aržišah, je klerikalna stranka doživela hud poraz, ki podaja nov dokaz splošnega nazadovanja SLS v Sloveniji. Dolgo vrsto let je SLS imela aržiško občino v svojih rokah. Šele pri predzadnjih občinskih volitvah se je posrečilo naprednjakom, da so občinsko upravo dobili v svoje roke, vendar pa je imela SLS izmed 25 mandatov doslej 11, kar je predstavljalo precejšnjo opozicijo. Sedanje občinske volitve so končno klerikalcem prizanekale nepričakovano hud udarec. Kljub silni agitaciji so si priborili komaj še pet mandatov.

Od 566 volilcev se je volitev udeležilo 452. Volilnih skrinj je bilo pet: prvi dve sta bili kleri-

kalni, tretja delavsko-kmetska ali županova lista, ostali dve pa sta pripadali SDS in narodnemu delavstvu. Na obe listi SLS je padlo komaj 88 glasov, dočim je delavsko-kmetska lista dobila z 218 glasovi 12 mandatov in obe napredni listi s 145 glasovi 8 mandatov.

Razmerje v dosedanem občinskem zastopu je bilo naslednje: klerikalci 11 zastopnikov, delavci 5 in demokrati 9. Čeprav so demokrati glasovi od zadnjih skupščinskih volitev porasli od 129 na 145, so tokrat prikrajšani za en mandat, in sicer zaradi velike udeležbe volilcev, ki je, seveda, povečala tudi količnik. A število klerikalnih glasov je po zadnjih skupščinskih volitvah padlo od 117 na 88! Da je

delavsko-kmetska lista dobila veliko število glasov, je umljivo, ker so se nekateri pridružili pristajšem dosedanemu županu. Omenimo pa lahko, da so nekateri odborniki, izvoljeni na tej listi, neoporečno narodni in demokratični možje.

Z izidom volitev smo lahko zadovoljni v zavešči, da je število naših glasov napredovalo kljub temu, da so se prav proti listi SDS in listi narodnega delavstva posluževali nasprotniki z lepaki in osebno agitacijo podlih, neutemeljenih očitkov, s katerimi jim je samo še to pot uspelo vloviti nekaj omahljivcev.

Klerikalne trdnjave so pričele padati in to upravičuje naše pričakovanje, da bo kmalu padel tudi režim zavožene klerikalne politike.

Politični pregled

Položaj v Beogradu se zadnje dni ni bistveno spremenil. Te dni se je vršila večdnevna

plenarna seja poslanskega kluba KDK v Zagrebu.

Seje na minuli torek se je udeležilo 80 poslancev. Prisostvoval ji je tudi narodni poslanec dr. Gregor Žerjav, čeprav je po prestopu operaciji potreben miru. Po seji je bil izdan naslednji komunike: Plenum KDK je po dvodnevem razpravljanju o političnem položaju sprejel soglasno naslednji sklep:

«Izreka se popolno zaupanje predsednikoma KDK dr. Vladim. Mačku in Svetozarju Pribičeviću ter poslovnemu odboru.

Posvetovali smo se o nalogah nadaljnje odločne borbe do končne zmage.» Po teh posvetovanjih se je

solidarnost KDK še bolj utrdila.

Med pristaši SDS kakor HSS se je ugotovilo s splošno zadovoljnostjo, da so seje KDK

in nedeljsko mogočno zborovanje KDK v Sisku, katerega se je udeležilo nad 50.000 ljudi,

zelo okrepile bojno odločnost Kmetsko-demokratske koalicije. Povsod se tudi opazuje raz-

Soteščan:

Maščevanje pravice

Povest.

(Dalje.)

«Mati — zastrupljena!» je kriknila Olga ter je zarila glavo v odejo. «Mamica, kako rada bi te poznala!»

«Kadar sem mu očitala zastrupljenje, mi je prisegel pri nebu in zemlji, da ni odgovoren za njeno smrt, nastalo po nesrečnem naključju. Tudi mnenje zdravnikov je bilo na njegovi strani in tako mi nisem mogla dokazati. Čim smo jo pokopali, sem odšla iz njegove hiše, dasi me je prosil, naj ostanem in oskrbujem otroka. S seboj sem vzela tudi tebe, redila sem te s pičlim zaslužkom ter ti nadomestovala mater.»

«Teta, povej mi, ali še živi moj nesrečni oče?» Sirota se je sklonila k svoji rednici ter ji je pobožala velo lice.

«Neznanec, ki si ga videla na pogrebu... Spoznal me je in neprijetno mu je bilo — bal se je, da bom stopila predenj ter ga javno osramotila.»

«Gospod, ki se je vozil v tisti imenitni kočiji...? Zdaj šele vem, zakaj vam ni bilo všeč, ko sem vas opozorila...»

«Hotela sem počakati, da doraseš. Nekoč bi bila stopila predenj in zahtevala, naj ti izplača doto, čeprav sem mu pisala kmalu po materini smrti, da je uničil dvoje življenj — ubogo mater in njenega otroka. Stavim, da

sem mu zbudila otrplo vest, ki mu je skalila vsako veselje in ogrenila vso udobnost.»

«Morilec nima srca!» je sirota ponovno zaplakala.

«Vest je skrivnostna budilka; zločinci morijo in ubijajo, iz strahu pred krikom vesti pa odložijo orožje ter se sklonijo pravici, ali pa si sramotno končajo življenje.»

«Oh, kako sem nesrečna!» je tarnala sirota.

«Pazi, da ne padeš še v hujšo nesrečo!» jo je svarila bolnica. «Čuvaj se zapeljivcev — roparjev dušnega in telesnega bogastva! Ne ukvarjaj se s mavzarijem; ta človek je pokvarjen in bo žalostno končal. Le dobro si to zapomni.»

«Teta, nikar ga ne obrekujte! Milan se bo poboljšal, ako je res kaj zagrešil, in vi boste zopet ozdraveli.»

«Nič se ne bo poboljšal», je slabotno odkimala. «Kako težko dejanje ima na vesti.»

Gogarico je utrudilo pripovedovanje, utihnila je in zadremala. Vso noč je čula Olga ob njeni postelji: kar je slišala, se ji je videlo kakor pripovedka. Potrla jo je usoda njene matere in pa tetina sodba o Milanu; verjela je, kar ji je povedala o zločinskem očetu, odločno pa je zavrgla očitek proti zaročencu. Kdo ve, zakaj se je zganil ob imenu Palaron; morda je vedel že takrat, da je dekle nezakonska hči očeta, kateremu je rešil življenje.

Segla je v žep pod predpasnik po pismo svojega zaročenca ter je ponovno prebrala poročilo o njegovem junaštvu. Opisal ji je, kako je planil pred konja, ki sta ga vlekla daleč za seboj. Pri tem se je opraskal in raz-

trgal obleko, zato pa uživa bogatino gostoljubnost. Godi se mu kakor v nebesih in upa, da je za več mesecev ugodno preskrbljen. Povabil jo je celo na obisk, katerega je Olga odklonila z izgovorom na tetino bolezen.

10.

Palaron in njegova priležnica Martina se od takrat nista več vozila na sprehode, tem pogosteje pa sta hodila peš po mestnem šetališču med pestrimi gredicami in umetnimi vodovodi.

Nekega večera sta sedela na klopici v dvorodu. Mimo so trumoma prihajali ljudje in odhajali na travnik zunaj mesta. Tam se je navadno zbirala mladina ob gugalnicah in vrtiljakih, ves obsežni prostor je bil napolnjen s pokritimi vozovi in šotori.

«Davi sem imela vznemirljive sanje», je potožila Martina svojemu častilcu. «Ves dan mi je nekam čudno pri srcu; bojim se, da bi se nama zopet kaj ne pripetilo.»

«Nikar se ne razburjaj! Pogledaj, koliko jih hiti tod mimo; zvečer rad vsakdo odloži svoje težnje ter se pozabava.»

«Pa pojdiva še midva; tako razvedrilo sicer ni za naju, treba pa je včasih tudi spremenbe — preprostega veselja.»

Šla sta za odhajajočo množico in dospela na predmestno igrišče, čarobno razsvetljeno. Krog in krog je mrgolelo radovednega ljudstva, staro in mlado se je prerivalo ob umazanih šotorih, iz katerih so udarjali zvoki tamburice med neubranimi glasovi.

«Cigani!» Vidiš, tvoje sanje so pomenile to.»

veseljivo dejstvo, da se množe pristaši KDK, kajti nezadovoljnost z današnjim režimom je vedno večja in niti v sami Srbiji niso danes zadovoljni z režimovci.

DOPISI

REČICA—SV. JEDERT PRI LAŠKEM. Prihodno nedeljo, to je 28. t. m., se bo vršil v Celju manifestacijski zbor Kmetko-demokratske koalicije. Pozivamo tem potom vse odbornike in člane podpisane organizacije, da se zborovanja sigurno udeležijo. Iz Breznega se bomo odpeljali z vozovi točno ob pol 12. uri in se bomo priključili voznikom, ki bodo vozili udeležence iz Sv. Marjete, Sevc in Strmice, ter onim kolonam, ki nas bodo čakale v Laškem, ter iz Rečice. Otvoritev zbora bo točno ob pol treh popoldne, zato je potrebno, da jo krenemo iz Laškega najpozneje ob pol 1. uri opoldne. Nedeljsko zborovanje se bo vršilo v velikanskem obsegu, govorila bosta naša nadvse priljubljena predsednika in voditelja Kmetko-demokratske koalicije gospoda Svetozar Pribečević in dr. Vladimir Maček. Nihče naj se ne ustraši klerikalnih intrig in hujškanj proti zborovanju in ne dajte se begati od nasprotnikov, ki bodo vsemogoče uporabljali, da bi delali zgago. Pokažimo našo zavednost na ta način, da se vsi udeležimo zbora. — Krajevna organizacija SDS Rečica — Sv. Jedert.

SV. KRIŠTOF PRI LAŠKEM. SLS je uvedla strogo nadzorstvo nad tukajšnjimi naprednjaki. Vsak gib naprednega človeka spravi klerikalne voditelje iz ravnotežja. Posebno opasnost občutijo v Brezniški dolini, kjer imajo še kakega pol tucata Orlic, ki so še vsaj deloma vdane farovski komandi. Zato so gotovi gospodje od SLS zelo nejevoljni, če se kaka taka Orlica pogovarja s kakim naprednjakom. Čudno je, da so postali nekateri pacienti in voditelji SLS v Laškem tako nemirni. Zakaj slabo vest, le kvišku glave, da Vas lahko vsakdo vidi v obraz, kako izgledate, saj stojimo tik pred obračunom, ki za Vas ne bo lahek.

LJUBNO OB SAVINJI. Dne 20. t. m. se je poslovil od nas z družino odličen pristaš KDK gospod Luka Ermenc, lesni trgovec. Preselil se je

po večletnem bivanju v domačem kraju zopet nazaj v novo domovino Ameriko. Da je bil pri nas priljubljen, se je pokazalo še posebno na poslovnem večeru. Pevski zbor «Radoh» pod vodstvom nadučitelja g. Rainerja mu je zapel par krasnih, slovesu primernih pesmi, za kar se cenjenemu zboru njegovi prijatelji na tem mestu iskreno zahvaljujemo. Dragi tovariš, vsi, ki se nismo mogli udeležiti slovesa, ti želimo obilo sreče. Bog naj čuva tebe in tvojo družino v novi domovini! Povrni se kmalu zopet med nas, kajti pogrešali te bomo povsod, posebno na

političnem polju, kjer si v obilni meri pomagal, da je Ljubno res močna trdnjava Kmetko-demokratske koalicije. Hočemo se potruditi, da boš vse Ljubno, ko se boš vrnil zopet med nas, našel zbrano pod naprednim praporom. Tovariši.

MALA NEDELJA. V nedeljo 4. novembra točno ob pol 4. uri se bo v Društvenem domu v Mali Nedelji vprizorila krasna narodna igra «Graničarji». Sodelovalo bo okrog 30 oseb. Preskrbljeno je za jok in za smeh. Po igri godba in ples. Ne zamudite si ogledati! Vabljeni vsi od blizu in daleč.

Ljubljanska oblastna skupščina

Klerikalne nasilnosti — Odklonitev čitanje predloga o obsodbi umora narodnih poslancev v Narodni skupščini — Izključitev naprednega poslanca — Celokupna opozicija zapustila oblastno skupščino

V ponedeljek dopoldne je ljubljanska oblastna skupščina začela zopet zasediti. Otvoril je IX. sejo predsednik dr. Natlačen, ki je med drugim javil, da je imel oblastni odbor v tekočem letu meseca marca 25 sej. Obširno je opisoval delo oblastnega odbora in med drugim poročal, da je oblastni odbor uvedel v organistovski čoli tečaj za občinske tajnike.

Oblastne davščine so prinesle od 1. februarja do 30. septembra (v okroglih vsotah): oblastna trošarina 16.245.000 Din (v proračunu predvideno za celo leto le 14 milijonov dinarjev), davek na potrošnjo premoženja 738.000 Din, taksa na motorna vozila 367.000 dinarjev, pišane takse 395.000 Din, davek na obisk nočnih lokalov 126.000 Din, gledališke takse 62.000 Din, kinematografske takse 302.000 Din. Ves oblastni denar je naložen v Kranjski hranilnici. Oblastna finančna uprava je že izdelala predlog proračuna za leto 1929.

ki bo predložen na tretjem rednem zasedanju skupščine dne 5. novembra.

Po raznih predlogih oblastnega odbora in interpelacijah, tako glede ustavljanja obratovanja v premogovnikih zaradi pomanjkanja vagonov, je predsednik dr. Natlačen kratko naznanil, da so poslanci dr. Puc, inž. Zupančič, Siter in tovariši vložili predlog, naj oblastna skupščina obsodi umor narodnih poslancev 20. junija v Narodni skupščini. Predlog je takoj odkazal odseku.

Ko je inž. Zupančič zahteval, naj se ta predlog prečita, je dr. Natlačen to odklonil, na kar je izjavil inž. Zupančič: «Ugotavljam, da je predsednik vedoma kršil poslovnik, ker ni čital predloga kljub temu, da smo ga pravčasno opozorili. Če nočete čitati predloga in obžalovati umora, smatram, da se večina solidarizira z beograjskimi Punišami Račići.»

Po tej izjavi je večina začela hrmeti in je več klerikalnih poslancev skočilo proti inž. Zupančiču z divjim kričanjem: «Ven z njim!» Zaradi hrupa je predsednik za deset minut prekinil sejo.

Ko se je seja zopet nadaljevala, je predsednik dr. Natlačen menil, da je inž. Zupančič s svojo izjavo žalil oblastno skupščino, ter je predlagal izključitev inž. Zupančiča od

SUKNO

iz največjih čisti in angleških tovarn, zanesljivo in trpežno blago v veliki izbiri in zmernih cenah pri
A. E. SKABERNE, LJUBLJANA

«Zares, pravi egiptovski cigani!» mu je Martina pritrdila. «Bavijo se z napovedovanjem sreče in odkrivanjem prihodnosti.»

«Kako pa veš, da so iz Egipta?» jo je prijel za besedo. «Ali ti že niso kdaj postregli z vedeževanjem?»

«Poznam jih po obleki, obnašanju in po obrazih. Oglejva si jih natanko, boš videl, da je zanimivo.»

Za številnimi šotori in kolibami so stali razvrščeni vozovi, pokriti z rjuhami, ki so bile razpete po lesenih obročih. Pod njimi je bila razmetana različna oprava, orodje, raztrgane cape in oguljene blazine. Po njih so se prekopčevali napol goli otroci, igrajoči se z ostudnimi opicami, zadaj za šotori so se pasli mršavi konji, osli in bivoli.

Odrasli cigani so ležali zlekjneni okrog šotorov, oblečeni v pestro narodno nošo: visoke čevlje, irhaste blače, tesne jopiče s svetlimi gumbi; na glavi so imeli široke klobuke, okrašene s ptičjim perjem in z repi divjih živali. Obrazi so jim bili poraščeni in zagoreli.

Ženske so nosile kratka krila in široke kovane pasove. Glavo so jim ovijali dolgi črni lasje, ki so bili spleteni v kite, navite v kolo-bar. Obuvalo je sličilo opankam, okrog vratu so jim viseli dragoceni okraski.

Posebno pozornost je vzbujala dvajsetletna ciganka, prikupljivega obraza in vitke postave. Oči so se ji lesketale kakor zvezde, lili in vrtnice so cvetele na njenem obrazu.

«Ali jo vidiš?» je opozorila Martina svojega spremljevalca: brž pa ga je zgrabila za roko, zakaj Palaron je bil že ves očaran ter je silil v ospredje.

«Kar prevzet sem od lepote!» je omagaval pod težo silnega hrepenenja. «Škoda, da je ciganka — taka krasotica!»

Niti z očesom se ni upal treniti, škoda mu je bilo vsakega hipa, ki bi ga ne porabil za občudovanje divnega bitja pred ciganskim šotorom. Njene drobne nožice so se komaj datikale tal, levico je upirala v bok, desnica pa se ji je prijetno gibala ob telesu. Zapestje sta ji obkrožala zlata obročka, okrog vratu je nosila verižico, na kateri so bili nabrani zlatniki in srebrniki. Iz njenih prstanov in uhanov so odsevali pravi biseri in rubini.

Njej najdražji okraski pa je bila krona, ki jo je ovijala v nadzemeljski sijaj. Množica je strmela, hvalila in občudovala.

«Boginja lepote!» je vzdihnil Palaron, omamljen od veličja.

«To je kraljica ciganov!» mu je razlagala Martina.

«Kraljica?» je osupnil. «Zdelo se mi je, da ni navadna ciganka.»

«Ciganski rodovi imajo svojo kraljico, izberejo si najlepšo izmed članov, katero ozaljšajo z nakitjem ter ji izkazujejo spoštovanje.»

Proti volji svoje spremljevalke se je Palaron preril v ospredje — v bližino divne oboževanke. Podaril ji je pest srebrnikov, katere je spretno vlovila v predpasnik.

«V zahvalo vam bom odkrila bodočnost.» Kakor cvetlica svojo čašo, tako je razgibala nežni ustnici, njuna pogleda sta se spojila.

«Odkloni ponudbo», mu je Martina resno svetovala. «Vedeževanje je zastarelo.»

«Pojdiva, naj nama prerokuje», je silil lahkoživec proti šotoru.

«Ne maram poslušati.» — Martina se je obrnila in zamešala med gledalce.

Palaron se je na tihem zahvalil naključju, ki mu je odstranilo njo, ob kateri bi ne bil izvedel svojih mičnih načrtov. Zdaj se bo lahko gibal, kakor bo hotel; nič ga ne bo oviralo in tehtalo njegove besede.

«Vzvišeni gospodovalki moj vdani poklon!» ji je stisnil mehko desnico.

«Maruška je kraljica brez kraljestva, moji podaniki so pošteni siromaki!» mu je odzdravila s tihim ponosom.

«Lepota je bogastvo!» jo je povzdignil. «Kralji in vladarji bi padali pred te na kolena, ako bi hoteli...»

«Maruška vas ne razume. Nimam imetja, da bi vas obdarila: vse to nakitje je lastnina mojega rodu, ki mi bo odvzeto, čim me pahne s prestola.»

«Dovoli, da te gledam in uživam!»

«Mirujte!» se je branila. «Nekdo vas opazuje...»

«Kdo?» ga je vznemirila neljuba opazka.

«Vaša spremljevalka...»

«Z gospo sva dogovorjena: oba sva prišla z enako željo — izvedeti bodočnost.»

«Tedaj ste moj gost!» se je vzradostila.

«Pridite, nad nama so zvezde in luna, poslušajte skrivnostno pesem tihega večera!»

Slovesno je zamahnila z roko, pritlikovec ob vhodu šotoru je odgrnil zastor in Maruška je namignila gostu, naj ji sledi v oddelek za prerokovanje.

Palaron se ni mogel dovoli načuditi razkošnosti v ciganskem taboru. Ves oddelek je sličil mali dvorani, stene so bile prevlečene s

8 sej. Ko sta poslanca inž. Zupančič in dr. Puc zahtevala v tej zadevi besede, je dr. Natlačen enostavno izjavil, da ne dopušča debate. Prav tako je ostala večina kričala, naj se glasuje brez debate. In tako je večina odglasovala izključitev Zupančiča od 8 sej.

Zaradi te nasilnosti je opozicija zavustila dvorano med psovanjem večine. Politika v oblastni skupščini se je torej začela na debelo in je popolnoma jasno, da opozicija pri znani klerikalni zagrizenosti in nestrpnosti nima v oblastni skupščini ničesar iskati.

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

SKRBIMO ZA ZBOLJŠANJE TRAVNIŠKE RUŠE!

Travniški pridelki se obračajo v prvi vrsti po počnebnju in po zemlji. Zaradi tega vidimo, da so košnje po ugodnih travno-rodnih krajih, kjer so dobra tla in je dosti moče, vse drugače bogate kakor pa po krajih, kjer je manj teh naravnih pogojev. Prirodna rodovitost travnika je torej najbolj merodajna za obilnost košnje in za sestavo ruše.

Tudi pri nas imamo kraje in lege, kjer je travniška ruša bogata in kjer so zaradi tega tudi pogoji živinoreje bolj ugodni. Veliko več je pa takih krajev, kjer moramo sami pomagati, da nam dajejo travniki dovoljne košnje. Takih krajev imamo največ. Poznamo jih po manj ugodni legi, po neenakomernih košnjah, po plevelni ruši, po slabem razvoju žlahtnih trav itd. Taki travniki potrebujejo naše pomoči, če si hočemo količjak zagotoviti bolj redne in boljše košnje. Pri nas je treba gnojenja in skrbnega obdelovanja, da nam bodo dajali boljše košnje.

Po takih travnikih si moramo pomagati pred vsem z domačimi gnojili, s hlevskim gnojem, gnojnico in kompostom, ali pa, če teh manjka, še boljše pa v zvezi z njimi tudi z umetnimi gnojili.

Prav letos, ko so travniki trpeli vsled dolgotrajne suše in so mnoge trave opešale ali izgubile, je treba, da damo travniku novih moči. Opešana ruša se mora popraviti, oslabele trave in druga zelišča pa okrepiti in zopet zgostiti.

Kdor more, naj spravi potrebna gnojila že sedaj v jeseni na travnike. To velja posebno za hlevski gnoj, za kompost, za Tomasovo žlindro in kalijevo sol. Zgodaj spomladi je pa razvoziti gnojnico in trositi apneni dušik.

Lahko trdim, da so naši travniki najbolj pristna slika naše živinoreje in obratno. Po travnikih presojamo živinorejo in po živini pa položaj našega travništva. Z izboljšanjem travništva bomo izboljšali tudi našo živino, kajti nepobitno je, da je cvetoča živinoreja le tam doma, kjer je dosti krme, v prvi vrsti pa, kjer je dosti dobrega travništva. Travniška ruša je pri nas skoraj povsod pomanjkljiva, zato jo moramo tudi povsod izboljšati.

STEKLAST KROMPIR.

Letos se naši gospodarji in gospodinjice močno pritožujejo, da je krompir steklast ali glaževnat. Tako izpremenjen krompir je na dotičnih mestih v surovem stanju bolj trd in krhek in na prerezu steklast, kuhan je pa zjast in voden in malo okusen ali bolje rečeno omleden in neokusen. Za jed ni dober, še manj pa za seme. Še najbolj ga porabimo za klasto prašičem in drugim živalim. Stekenost krompirja se prikazuje najbolj na popkovem koncu, kjer je s prtljiko priraščen na deblu.

V steklastem delu krompirja je manj suhe snovi, manj zraka in tudi manj škroba. Škrobova zrnca so bolj stisnjena, prostori med stanicami pa bolj polni vode. Odtod tudi ta vodenost, oziroma ta steklasta vnanost.

Kaj je vzrok tej steklenosti krompirja? Dokler je bilo spomladi vreme ugodno ali normalno, se je tudi gomolje pravilno razvijalo. Potem je pa nastopila dogotrajna suša. Ta izprememba iz moče v sušo in vročino je bila vzrok, da se je tudi vsa prehrana gomolja začela razvijati v drugo smer in da so se stanice stisnile, medstanični prostori pa napolnili v večji meri z vodo.

Vsled tega nepravilnega razvoja je postalo seveda tudi gomolje manj porabno, najsi bo v to ali drugo svrhu. Zlasti je opozarjati, da je steklast krompir manj poraben za seme in da bodo gospodarji in poljedelci po takih krajih, kjer imajo letos steklast in voden krompir, najboljše storili, da si ga preskrbe za seme od drugod. Niso namreč vsi kraji enako trpeli. Tudi se sliši, da je zgodnji krompir bolj prizadet kakor pozni.

Kakor rečeno, bo pa za vse te kraje najboljše, da si ga za seme pravočasno preskrbe iz drugih krajev. Zeleti bi bilo, da si pravočasno poiščemo in zagotovimo semenski krompir iz krajev, ki niso tako trpeli vsled suše in osteklenosti krompirja. Kjer ni ves krompir enako napaden, bo treba krompir skrbno odbirati. Glavno pa je, da se za semenski krompir pravočasno pobrigamo, da ne bomo ostali nazadnje praznih rok, ko ga bo treba spravljati v zemljo.

Našim kmetovalcem v preudarek

Mislil si boš: «Aha, me hoče že zopet nekdo učiti, pa vem sam, kje nas čevlji žuli.» Rad verjamem. Toda, ali nisi še nikdar podvomil, če vsakdo tudi ve, kako je ravnati, da bi ga čevlji ne žulili.

Prijatelj, povabim te s seboj na opazovanje, ker več oči več vidi. Med potjo ti povem tole zgodbo: Nekoč pridem po opravih k nekemu kmetu. Blagoslovljen je s številno deco: s 5 deklami in 3 dečki. Preden bo omoženih vseh 5 hčerk, bo trajalo še dolgo in tako bosta roditelja preskrbljena z delavnimi rokami še celo vrsto let. Kaj bo pa s fanti? Pa dobim takšne pojasnilo: «Blažka bomo dali v gimnazijo, Tine bo mizar, Mihec bo ostal doma za naslednika. Ta ni baš bister, pa za kmeta bo že dober.»

Zazeblo me je v dušo. Ta gospodar ni vedel, da zahteva umno kmetovanje najmanj tako brihtnega človeka kakor trgovina in obrt. Pa boš morda oporekal, da to ne drži, in si misliš, da je za kmetovanje vsakdo dober, saj gre vse po starem kopitu: kakor sta delala ded in oče, tako naj dela tudi sin.

Ali je pa bilo vse to tudi prav, kar sta delala ded in oče? Vse napreduje, zakaj bi pa moralo ostati v kmetovanju vse pri starem? Pomisli in presodi!

Glej, tu teče gnojnica po kolovozu, da je blato tudi ob suši, okrog hlevov stoje gnojnične mlake. Da je domači ne zajemajo v čevlje, so položili tu in tam kamenje, solnce pripeka na nesnago, da se širi daleč naokrog smrad. Nad kolovozom pa je travnik z redko, nizko travo. Dal bi lahko tri obilne košnje, pa ne da niti ene dobre. Zakaj? Ker je lačen že desetletja, živež — gnojnica

svilo in z žametom, po tleh pa so se razgrinjale dragocene perzijske preproge. Na sredi se je dvigal oder s prestolom, obdan z zavesami, nad njim je visela svetiljka na zlati verižici, tako da so jo pomikali k tlom ali dvigali pod strop. Steklo je bilo modre, rdeče in zelene barve.

Ciganka je stopila na oder in zasedla prestol, iztegnila je roke ter se zamaknila. Take so bile njene priprave na prerokovanje — dogovorjeno znamenje našimljenim pritlikavcem, ki so prilezli iz za zastorov in čakali s prekrizanimi rokami na povelje.

«Prižgite luč, prinesite zrcalo in čarodejno knjigo», se je glasilo njeno naročilo, ki so ga poslušno izvršili.

«Pozdravljena, prikazen iz neskončnosti, biser občudovanja, cvetka skrivnosti!» — Palaron se je omamljen vrgel na kolena ter ji objemal drobne nožice.

«Pusti jo!» mu je prepovedal oduren grbec. «Čuva jo dobri duh, kadar sedi na tem prostoru.»

Brez odloga se je pobral: z desnico si je zasenčil oči, levico pa je položil na srce, ki mu je utripalo v nemirnem pričakovanju.

Šele zdaj je opazil ob odru sključeno ciganko, čepečo ob nizkem ognjišču. Obrat ji je bil nagubančen, bila jo je sama kost in koža. S tresočo koščeno roko je ukresala ogenj, drobne iskricke so šinile v suho zelišče, nakopičeno na kameniti plošči: pričelo je tleti in prasketati, dišeč dim je napolnil v tankih kolobarjih vso prostornino.

Objela ga je prijetna zaspanost, pred očmi so mu zamigljale različne podobe, hotel se je

prijeti za čelo, toda roke so mu odrevenele. Kakor kip je stal zraven odra pod vplivom lepe Maruške z razprostrtimi rokami in odurne ciganke, ki je momljala ob ognju čarodejne besede.

«Prerokuj mi, boginja lepote!» jo je pogledal s prosečim obrazom. «Povedi me v bodočnost!»

Maruška je dvignila roke in pogledala proti nebu; tako je prosila za razsvetljenje. Ustnice so se ji brezslušno premikale in kmalu je pričela:

«Odpira se mi prostorna dolina — na sredi je zelena tratica — zbirajo se ljudje — solnce se igra s cveticami — ptički žgoliijo in motijo čarobno tišino...»

«Kje?» je sanjavo zrl okrog sebe.

«Pravkar so utihnili», je skrivnostno nadaljevala. «Nad dolino krožijo krokariji — spuščajo se na zemljo — kri so začutili...»

Palaronu je zastajala sapa, zganil se je v groznih slutnjah nevarnosti in nesreče. Ciganka si je oddahnila, globoko je šla po sapo, ponovno se je zamislila in pričela:

«Okrog tebe je šinila senca — dotaknila se te je nevidna roka — tvoj obraz je bled — znamenje smrti ti je zapisano na čelo...»

«Nikar me ne straši!» je vzdihnil kakor v mučnih sanjah. «Bojim se pošasti in prikazni!»

«Nasprotnik je pomeril — zadel te je v glavo — tvoja kri je pordečila zemljo — spet so prileteli krokariji — nad mrliča...»

Nastal je turoben molk. Starka je pogasila ogenj, dim čarodejnega zelišča se je poraz-

gubil, očaranec je prišel k zavesti ter si je brisal znojno čelo.

«Povej mi, divna kraljična, kdaj se bo to zgodilo? Ali je blizu dan mojega pogina?»

«Kadar bo solnce drugič stopilo v znamenje škorpiona, bo le še tri dni trajalo tvoje življenje...»

«In kdo je moj nasprotnik?»

Starka je zopet zažgala pest zelišča, čigar dim je razširil prijetno vonjavo. Maruška je ponovno razprostrla roke, krčevito je zavila oči in spregovorila s poudarkom:

«Poglej v čarodejno ogledalo in videl boš — morilca...»

Našemljenec mu je prinesel zrcalo. Palaron se je vzrl, a ni videl drugega kakor samega sebe. Zopet se je zatekel k ciganki ter jo prosil pojasnila.

«Usoda je neizbežna, a dobri duh jo olajšuje», je modrovala. «Okrepil ti bo pogum in okrajšal trpljenje, laže in hitreje boš prestal, kar te bo doletelo.»

«Ohrani me močnega in nepremagljivega!» je pribežal v njeno varstvo. «Zvezo imaš z dobrimi in slabimi duhovi, nikar me ne zapusti, kadar te bom poklical.»

«Pripravljena bom vsako uro, moje roke te bodo blagoslavljale.»

Ciganka je umolknila, vsa izmučena se je naslonila v naslonjalo in prekrizala roke na bujnih prsih. Naporna domišljija jo je utrudila, grlo se ji je skoraj popolnoma posušilo.

«Napovedovala si mi bodočnost», se ji je približal po prstih ter jo je prijel z roko. «Zdaj pa mi dovoli čašo sedanjosti, naj jo izpijem v tvojem osolnčju.» (Dalje prih.)

pa se cedi po kolovozu! V hlevu stoji v gnojnični mlakuži troje mršavih, nesnažnih goved v dušičem zraku, lahko bi pa bilo osem lepo rejenih, v suhem, zračnem, svetlem hlevu. Ali je tedaj čudno, da boleha žep takega kmeta na trajni praznoti? Pojdiva dalje. Posevki na njivi so slabotni, koruza nizka, bleđa. Zakaj? V prvi vrsti zato: malo živine, malo gnoja, malo kruha! Pa še to malo gnoja pride na njive suho in izluženo, saj mnogi kmetje mislijo, da je delo z gnojem že opravljeno, če ga vrže iz hleva ven. Če se gnoj peče na solncu, če dere ploha preko njega, kaj jim to mar!

Travniki ob potoku je zamočvirjen, a nikjer nobenega jarka. Za gozdom je pašnik, pa kakšen! Bohotno se košatijo na njem koprive, konjska meta, grmovje, kopinje, in to v deželi, kjer naj bi bila govedoreja prva gospodarska panoga! Dalje naju pozdravlja mršavo, pol suho, z mahom in lišaji pokrito sadno drevje; leseni svinjaki s špranjami, da bi lahko vtaknil dlan vmes. Seveda ni čudno, če je v takih razmerah beda vsakdanji kmetov gost. Kako dobro de očem po takih zanikarnostih pogled na gospodarstvo, ki ga vodi večja roka umnega gospodarja!

Si postal nevoljen? Z obraza ti berem, da bi hotel udariti z nogo in zavpiti: «Takih nemarnosti mora biti enkrat konec!»

Strinjam se s teboj. Toda, kako doseči ta konec, kako dvigniti gospodarsko izobrazbo na ono višino, da bo spoznal vsak kmetijski človek, da je kmetovanje plemenita umetnost, pa tudi dobičkonosna za tistega, ki ji služi s srcem, glavo in dlanjo? Kaj ukreniti, da bo kmetijsko ljudstvo vzljubilo domačo grudo in ne sililo v tujino? Bo rešil to vprašanje strokovni tisk? Ne bo. Pri nas je izšlo že lepo število kmetijsko-strokovnih knjig, a ne poznam niti enega kmeta, da bi bil kaj uporabil iz njih. Ostalo je vse pri starem, kakor je delal ded. Pač pa sem videl strokovne knjige nerazrezane na podstrešjih! Pa vzemimo našega «Kmetovalca». Zupnija, v kateri prebiva pisatelj teh vrst, šteje 6000 duš, a samo 23 članov Kmetijske družbe, in še tem se zdi 20 Din letne udnine preveč. «Kmetovalec» pa leži marsikje nerazrezan na omari. Odkod to žalostno dejstvo? Zanimanja ni. To boli mene in tebe, pa še marsikaterega naprednega kmetovalca.

Ali hočeš biti kmetijski apostol? Boš slabo naletel. Takoj boš slišal staro pesem o dedu in

očetu, o pomanjkanju časa, denarja, delavcev. A kaj tedaj storiti? Pustimo stare pri miru! Star človek je kakor staro drevo, ki se ne da več kreniti. Mladi naj postanejo stebri in znanilci boljše kmetijske bodočnosti. Treba pa je, da jim damo prilike večje kmetijske izobrazbe. Prijatelj! Poslušaj in preudari, kaj ti zdaj povem!

Ob počitnicah se je v Mariboru vršil kmetijski tečaj za večje število učiteljev iz kmetijskih občin. Udeleževali so se tečaja skoro sami kmetijski sinovi, ki imajo ljubezen do kmetijskega ljudstva ter umevanje za njegove potrebe. Ti učitelji so zdaj pripravljeni ustanoviti kmetijsko nadaljevalno šolo za šoli odrasle fantje.

Že slišim robantiti: «osem let so jih imeli v šoli, zdaj jih pa hočejo zopet imeti. Davki bi bili zopet večji, občinske doklade tudi, mi gospodarji pa naj garamo sami! Ne, iz te moke ne bo kruha!» Le počasi, še nisem povedal vsega! Šola bo neobvezna, to je prostovoljna: kdor hoče, vstopi, pa lahko tudi izstopi, kadar hoče. Pouk se bo vršil v dobi, da kmetijsko delo ne bo trpelo, to je od novembra do marca. Poučevalo se bo ali v nedeljo po rani maši in še en popoldne v tednu ali tedenski dva popoldneva, kakor bodo pač očetje želeli. Pouk bo brezplačen. Nihče ne bo plačal nič! Vidiš, tvoja bojazen je prazna. Proč torej s pomisleki, privošči sinu boljšo kmetijsko izobrazbo, da se mu bo nekoč godilo bolje nego zdaj tebi, pa že ti sam boš imel dobiček od tega. Fant bo imel večje veselje do dela in bo rajši ostajal doma.

Vprašal boš: «Česa se bodo pa učili?» Iz obširne snovi navedem n. pr. tole: razne pasme domačih živali, njihove dobre in slabe lastnosti, odbira za plemo, podedljivost lastnosti od roditeljev na potomstvo, napake naše živinoreje, svinjereje in kokošarstva, najpogostejše živinske bolezni in pomoč proti njim, pravilno krmljenje za razne namene, kakšen bodi hlev, kako ravnati z gnojem, spoznavanje in uporaba umetnih gnojil, kmetijsko računstvo, kako je zboljšati travnike, katero sadno drevje se obnese v našem

kraju, kako oskrbovati sadno drevje in še mnogo drugega potrebnega.

Učitelj pa ne zmore vsega sam. Treba bo pametnih, izkušenih mož, da bodo učitelju svetovali in skupno z njim odločali, kaj je za kmetijsko mladino najbolj potrebno: več glav več ve. Ti možje skupaj bodo tvorili nadaljevalno-šolski odbor. V njega bodo vstopili razen učitelja še župnik, župan, nekaj občinskih odbornikov, predsednik kmetijske podružnice, člani krajnega šolskega odbora, vzorni gospodarji in drugi. Obstaja natančen pravilnik, ki ga pa lahko nadaljevalno-šolski odbor spremeni po krajevnih potrebah.

Občinski odbor bo naprošen, da preskrbi kurjavo in luč in še kakšne malenkosti, krajni šolski odbor pa, da dovoli uporabo ene učne sobe ter uporabo učil osnovne šole. Mislim, da tega ne bo odrekel noben odbor, saj bo služila kmetijsko-nadaljevalna šola le občenemu blagru.

Možje! Ko vas bo klical učitelj na razgovor, ne obotavljajte se, pojdite, ustanovite to potrebno šolo!

Tedenski tržni pregled

ZITO. Cene se malo nagibajo k oslavljenju. Na ljubljanski blagovni borzi so bile 23. t. m. naslednje cene (za 100 kg, postavno na postajo v Sloveniji): pšenica: baška, nova 302-50 do 305 Din; turščica: suha, zdrava 365-50 do 370 Din; ajda: 300 do 305 Din; ječmen: baški 315-50 do 317 Din; oves: baški 295 do 300 Din; rž: 295 do 297-50 Din; moka «0»: 430 do 435 Din.

ZIVINA. Cene precej stalne. Na zadnjem sejmu v Ljubljani so se trgovali za kilogram žive teže: voli prvovrstni 8-50 Din, drugovrstni 7-50 Din, tretjeverstni 6 Din; krave debele 5 do 6 Din, krava klobasarice 3 do 4 Din, teleta 13 do 14 Din.

HME LJ. Zadnje dni je bilo povpraševanje po hmelju na žateškem trgu živahnije in so postale cene nekoliko čvrstejše, dočim so v Nürnbergu cene popustile. V Savinjski dolini skoro ni kupčije.

Sejmi

- 26. oktobra: Videm pri Brežicah (samo za živino), Mursko Središče.
- 27. oktobra: Mokronog, Vesela gora.
- 28. oktobra: Dolnja Lendava, Gornji Petrovec, Muta.

ŽENINI IN NEVESTE

kadar kupujete balo, ogledajte si bogato zalogo vseh vrst manufakturnega, volnenega, svilenega, platnenega blaga pri znani trgovki

A. E. SKABERNE, LJUBLJANA

A. S. Puškin — G. Strniša:

Razbojnik Dubrovski

(Dalje)

Dubrovski je šel že istega dne v mesto. Na poti ga je prehitel Trojekurov. Ostro sta si pogledala v oči in Dubrovski je opazil zloben nasmešek na obrazu svojega nasprotnika.

Prišedši v mesto se je Andrej Gavrilovič ustavil pri trgovcu znancu, pri njem prenočil ter se javil drugega dne zjutraj v pisarni okrožnega sodišča. Nihče se ni zmenil zanj. Takoj za njim je prišel Kirila Petrovič. Pisarji so vstali, zateknili peresnike za ušesa, sodniki so ga sprejeli s pravcatim klečeplastvom, glede na njegovo dostojanstvo, starost in bogastvo mu primaknili naslanjač in on je sedel, Andrej Gavrilovič se je pa stoje naslonil k steni. Nastala je globoka tišina in tajnik je začel brati z zvonkim glasom sklep sodišča.

Tajnik je končal; prisednik je vstal in se z globokim poklonom obrnil k Trojekurovu, proseč ga, naj podpiše predloženo listino. Zmagoslavni Trojekurov je vzel iz njegovih rok pero in podpisal pod sodni sklep svoje popolno soglasje.

Vrsta je prišla na Dubrovskega. Tajnik mu je prinesel papir, toda Dubrovski je stal nepremično s sklonjeno glavo. Tajnik je ponovil svoj ukaz, naj podpiše ali pa sklep zavrne, ako mu vest veli, da je v svojem pravu in se je odločil vložiti vzklic tekom postavega roka.

Dubrovski je molčal. Naenkrat pa je dvignil glavo, oči so mu zaplamele, zatepal je z nogami, odrinil tajnika s tako silo, da je padel, zgrabil tintnik in ga vrgel v prisednika ter zakričal z divjim glasom: «Kaj, tako spoštujete cerkev božjo? Proč suženjsko seme!» Potem se je obrnil h Kirilu Petroviču: «Ali je že slišalo vaše velerodje, da so gonjači prignali hrte v cerkev božjo! Psi letajo po cerkvi! Jaz jim že pokažem!» Vsi so se prestrašili. Na vpitje je prihitela straža, zgrabila Dubrovskega, ga odpeljala in položila na sani. Trojekurov je šel takoj za njim v spremstvu vsega sodnega osebja. Hipni napad blaznosti Dubrovskega je silno vplival na njegove živce, da uradniki, ki so računali na njegovo priznanje, niso čuli od njega niti ene prijazne besede. Odpravil se je takoj na Pokrovsko, mučila ga je vest in ni se čutil popolnoma zadovoljnega z zmago svojega sovraštva. Dubrovski je med tem ležal v postelji, okrožni zdravnik mu je spustil kri, predpisal pijačve in španske muhe, da se je čutil na večer že olajšanega in drugi dan so ga že odpeljali v Kistenevko, ki prav za prav ni bila več njegova.

3. poglavje.

Prešlo je nekaj časa, a zdravje Dubrovskega se ni zboljšalo. Res se niso ponavljali napadi blaznosti, toda njegove moči so vidno pojemale. Pozabil je svoje prejšnje opravilo, redko zapuščal svojo sobo in strmел po cele ure predse. Jegorovna, dobra starka, ki je nekoč varovala njegovega sina, je postala zdaj njegova bolničarka. Pazila je nanj kakor

na malega otroka, klicala ga k obedu, ga spravljala k počitku in ga hranila. Andrej Gavrilovič jo je ubogal in ni občeval z nikomur razen z njo; ni bil tudi več v stanju brigati se za gospodarske posle in Jegorovna je spoznala za neobhodno potrebno, da obvesti o vsem mladega Dubrovskega, ki je služil pri nekem pehotnem polku garde in se je tedaj nahajal v Petrogradu. In tako je iztrgala iz neke računske knjige list ter narekovala kuharju Haritonu, edinemu človeku, ki ni bil analfabet na Kistenevki, pismo, ki ga je še isti dan poslala v mesto na pošto.

No, baš prav, da seznanim čitatelja z glavnim junakom naše povesti.

Vladimir Dubrovski je bil vzgojen v kadetskem koru in je vstopil kot praporščak h gardi. Oče ni štedil denarja za njemu primerno vzdrževanje in mladeč je prejemal od doma več kakor je pričakoval. Bodoči ljubimec in častihlepnež si je dovolil razkošne kaprice, igral karte in zašel v dolgove, tolažeč se s tem, da se mu prej ko slej posreči poročiti bogato nevesto.

Neki večer, ko je bilo pri njem par častnikov, ki so po divjanih raztegnjenih kadili iz njegovih jantarskih pip, mu je sluga Griša izročil pismo, katerega naslov in pečat sta mladeniča takoj vznemirila. Hitro je pismo odprl in bral naslednje:

«Gospodar ti naš, Vladimir Andrejevič, jaz tvoja stara varuhinja, se osmelim poročati Ti o zdravju Tvojega očeta. On je zelo slab, včasih se zabrblija in sedi ves dan kakor neumen otrok. Slava Bogu v življenju in po

29. oktobra: Lož, Žužemberk, Radovljica, Sv. Jurij ob južni železnici, Gornji grad, Slovenska Bistrica, Sv. Tomaž pri Ptuj.
 30. oktobra: Črnomelj.
 31. oktobra: Ptujška gora.
 2. novembra: Jesenice pri Krškem (samo za blago), Cerknica pri Logatcu, Mirna, Vitanje.
 3. novembra: Pišce, Zagorje pri Litiji, Dravograd.

Cene tujemu denarju

Na zagrebški borzi se je dobilo te dni v valutah:

1 dolar za 56-30 do 56-60 Din;
 dne 23. t. m. v devizah:
 100 avstrijskih šilingov za 798-74 do 801-74 Din;
 100 nemških mark za 1354-50 do 1357-50 Din;
 100 madžarskih pengov za 991-25 do 994-15 Din;
 100 italijanskih lir za 297-20 do 299-20 Din;
 1 dolar za 56-84 do 57-04 Din;
 100 francoskih frankov za 221-37 do 223-37 Din;
 100 češkoslovaških kron za 168-37 do 169-17 Din.

DOMAČE NOVOSTI

NAROČNIKOM «DOMOVINE»!

Prejšnji teden je prejela tudi druga polovica naših naročnikov položnice. Prosimo vse, ki do danes niso še poravnali letne naročnine, da store to v najkrajšem času, ker le takim moremo zagotoviti, da bodo prejeli list brez prestopa, ki bodo plačali naročnino. Naročnina (letno 30 dinarjev) je tako malenkostna, da jo zmore, ako le hoče, prav vsakdo. Zato naj ne bo med našimi naročniki nobenega, ki bi tako majhen znesek, kakor je naročnina za «Domovino», ostal dolžan!

Upravišтво «DOMOVINE».

★

* Proslava desetletnice osvobođenja. Združena ljubljanska kulturna društva bodo na svečan način proslavila deseto obletnico našega na-

rodnega osvobođenja v soboto 27. t. m. z obhodom po mestu in manifestacijsko prireditvijo na Taboru.

* Osmo obletnico rapalske pogodbe, ki je prisodila Italiji naše primorske rojake, bodo obhajale vse podružnice Jugoslovenske Matice v Sloveniji 10. in 11. novembra z raznimi spominskimi govori in predavanji, primernimi igrami in recitacijami ter z nabiranjem prispevkov za rojake onstran meje. Vsi rojaki brez razlike stanu in strankarske pripadnosti naj žrtvujejo ta dan vsak vsaj par dinarjev za rojake, ki jih kruti fašizem tepta in zatira že deveto leto.

* Pristašem in prijateljem SDS v Mariboru, Ptuj in drugih severnejših krajih mariborske oblasti! Pozivamo vas, da se v nedeljo 28. t. m. v čim večjem številu udeležite tudi iz naših severnejših krajev mariborske oblasti, zlasti iz Maribora, Ptuja, Slovenske Bistrice, Konjice in drugod velikega zbora KDK v Celju, ki bo ob 3. uri popoldne v Celjskem domu. Kdor more, naj se pelje v Celje že z vlakom, ki odhaja iz Maribora ob pol 10. uri dopoldne, komur pa to ni mogoče, pa vsaj s popoldanskim osebnim ali brzim vlakom. Ker bo zborovanje, na katerem bosta govorila zlasti oba predsednika KDK, gospoda Pribičević in dr. Maček, i'ak trajalo najmanj dve uri, bodo tudi oni, ki pridejo s popoldanskimi vlaki, še deležni znatnega dela zborovanja. Na svidenje 28. t. m. v Celju! — Oblastni odbor SDS za mariborsko oblast.

* Volitev župana v Loki pri Zidanem mostu. Predzadnjo nedeljo se je vršila prva seja novega občinskega odbora v znamenju sporazuma med KDK in socialisti. Za napredno listo je bilo oddanih 14 glasov, za klerikalno pa 11 in je bil za župana izvoljen zvest naš somišljenik g. Peter Kovač. Občinski svetovalci so gospodje: Alojzij Krohne (soc.), Franc Juvančič (SDS), Anton Dobnikar (soc.), An' on Golob (SDS), Janez Koletar (soc.), Franc Zupan (SDS). S tem so zaključene občinske volitve v Loki, pri katerih so klerikalci dobili zaslužen plačilo. Gospodu županu in gospodom svetovalcem želimo mnogo uspehov pri delu za lepo loško občino!

* Vsem zaupnikom KDK v okrajih Celje, Gornji grad, Slovenjgradec, Konjice, Šmarje pri Jelšah, Laško in Brežice. Manifestacijski zbor KDK v Celju 28. t. m. mora biti veličastna manifestacija pristašev obeh koaliranih strank. Za-

upniki naj storijo svojo dolžnost in izvršijo v zadnjem tednu najširšo agitacijo za udeležbo na shodu. Železniške zveze v Celje in nazaj so najugodnejše. Iz bližnjih krajev naj pridejo zborovalci kolikor mogoče z okrašenimi vozovi. Zbor se bo otvoril točno ob pol 3. uri popoldne.

* Proslava 10letnice naše mornarice. Dne 31. t. m. bo preteklo 10 let, odkar so na vojnih brodovih bivše avstro-ogrške mornarice zaplapolale naše trobojnice. Naša vojna mornarica bo na področju III. (kotske) obalske komande proslavila ta dan kot slavo na posebno slovesen način.

* Nov sejem na Studencu nad Sevnico. Županstvo Studenec nad Sevnico (krški okraj) naznanja, da je po nalogu velikega župana ljubljanske oblasti uveden na Studencu nov kramarski, konjski in goveji sejem za 30. oktober vsakega leta, odnosno za naslednji delavnik, če pade 30. oktober na nedeljo ali praznik. Ker so živinski in kramarski sejmi na Studencu med prvimi, se vabijo kupci in prodajalci, da se omenjenega sejma udeležijo v čim večjem številu.

* Italijani v naši državi. Italijansko ministrstvo zunanjih del je nedavno izdalo zanimiv popis Italijanov v inozemstvu. Po tej statistiki živi v Jugoslaviji (po podatkih iz lanskega leta) 14.329 Italijanov, in sicer 8369 moških in 5960 žensk. Po poklicu je 3691 zidarjev, kmetovalcev in navadnih delavcev, 3880 zaposlenih v raznih obrtjih (krojači, brivci itd.), 1244 Italijanov je zaposlenih v trgovini, 817 v svobodnih profesijah, 120 je privatnih uradnikov, 80 ribičev in 30 umetnikov. Italijanskih šol je v naši državi 11 s 669 učenci. V vsej Dalmaciji je po tej italijanski statistiki 6802 Italijanov, optantov in kolonistov, v ljubljanski konzularni jurisdikciji pa 3809.

* Smrt zaradi prehlada pri nabiranju gob. Srečko Gruber, ki je stanoval v Litiji, od koder se je vozil vsak dan v službo v Ljubljano, je šel nedavno v gozd po gobe. Pri iskanju gob v hribu se je razgrel in zažejal. Slučajno je naletel med potjo na mrzel studenec. Da si ugasi žejo, je napravil par požirkov, kar pa je, žal, zadostovalo v njegovo pogubo. Kmalu po povratku domov je g. Gruber začutil bolečine, ki so postale vedno občutnejše. Ko so domači uvideli opasen položaj bolnika, so poklicali iz Ljubljane reševalni avto, ki je Gruberja odpeljal v ljubljansko bolnico. Toda pomoč je bila brezuspešna in bolnik je

smrti, prišli k nam, moji jasni mali sokoli! Pošljemo ti nasproti voz do Pesočnega. Govore, da pride k nam okrogno sodišče, ki nas odda gospodstvu Petroviča Trojekurova, češ, da smo mi njegovi, a mi smo od pamtiveka Vaši. Kaj takega še nismo slišali svoj živ dan. Ti živiš v Petrogradu in bi zato mogel javiti to batjuški carju in on ne bo tega dovolil. Pri nas že dva tedna dežuje in okrog sv. Nikolaja je umrl pastir Rodja. Pošiljam Griški svoj materinski blagoslov. Ali ti zvesto služi? Ostajam Tvoja zvesta dojilja Arina Jegorovna Buzireva.

Vladimir Dubrovski je prečital razburjen parkrat te nekoliko otročje vrstice. Kot malo dete je izgubil svojo mater, a očeta je komaj poznal, ker je živel od osmega leta starosti v Petrogradu. Po vsem tem je pa bil nanj navezan z nekako romantiko in družinsko življenje je tem bolj ljubil, čim manj je imel priliko uživati ga.

Ob misli, da je izgubil svojega roditelja, je čutil, kako se mu je trgalo srce. Plašilo ga je stanje bednega bolnika, ki si ga je predočil iz pisma svoje dojilje. Predstavljal si je očeta vsega zapuščenega v malem selu, v rokah neumne starke in služinčadi, bolešno betežnega, umirajočega brez pomoči v telesnih in duševnih mukah. Vladimir Andrejevič si je predbacival hudodelstvo brezbriznosti: dolgo ni prejel od očeta nikake novice, pa tudi ni nameraval o njem poizvedovati, ker si je mislil, da je ta na potovanju ali prezaposlen z gospodarstvom.

Odločil se je takoj odpotovati k niemu ali celo dati ostavko, če bolno stanje očeta po-

trebuje njegovo navzočnost. Ko so tovariši opazili Vladimirovo raztresenost, so odšli. Ostal je sam, napisal prošnjo za dopust, prižgal pipo tobaka in se poglobil v resno premišljevanje...

Vladimir Andrejevič se je bližal postaji, s katere je moral nastopiti pot proti Kistenevki. Srce mu je bilo polno žalostnih slutenj. Bal se je, da očeta ne bo več našel med živimi. Predstavljal si je žalostno sliko življenja, ki ga čaka na deželi, puščoba, neobljudenost, beda in delo, na katero se ni razumel. Ko je došel na postajo se je oglašil pri pazniku in vprašal za konje. Paznik ga je vprašal, kam namerava, in mu sporočil, da čakajo nanj že štiri dni konji iz Kistenevke. Kmalu se mu je prikazal stari kočijaž Anton, ki ga je nekaj vodil po konjušnici in pazil na njegovega ponija. Ko ga je Anton zagledal, se je zasolzil, priklonil se mu do tal ter mu sporočil, da je stari njegov gospodar še živ. Vladimir Andrejevič je odklonil vsak zajtrk ter priganjal na dhod. Anton ga je vodil po stranskih notih in takoj se je razvil med njima pogovor:

«Anton, prosim te, povej, kaj je med mojim očetom in Trojekurovim!»

«A, Bog jih razumi, batjuška Vladimir Andrejevič. Kakor smo čuli, se je gospod spri s Kirilo Petrovičem in ta je šel na sodišče. Ni stvar nas hlapcev, presojati svobodno voljo gospodarjev, a Bogu potoženo, zaman je vaš očka šel nad Kirilo Petroviča. Z bičem ne prebiješ hrbta.

«Torej dela, kakor vse kaže, tale Kirila Petrovič, kar hoče?»

«Gotovo, gospod! Kakor se govori, ne dá na prisednika niti groša, policijski nadzornik dela po njegovih navodilih, a gospoda se mu hodi klanjat. To se pravi, kjer je korito, tam so tudi svinje.»

«Ali je res, da hoče ugrabiti naše imetje?»

«O gospod, tako smo tudi mi slišali. Te dni je rekel pokrovski sobar pri krstnem slavlju naše male: „Zdaj je konec lenarjenja, zdaj pridete pod oblastvo Kirile Petroviča“; in kovač Nikita mu je nato odgovoril: „Pusti to, Savlič, ne jezi kuma in gostov! Kirila Petrovič je sam svoj gospod in Andrej Gavrilovič je sam svoj gospod, a mi smo božji in carjevi. Seveda, na tuja usta pač ne prišiješ gumba.“

«Menda vi ne želite pasti pod gospodstvo Trojekurova?»

«Pod oblastvo Kirile Petroviča! Bog nas varuj in reši! Pri njem se že njegovim godi slabo, a če dobi tuje, ne bo drl samo kože z njih, temveč tudi meso. Ne, Bog daj skoro zdravje Andreju Gavriloviču, če ga pa pokliče, ne poznamo nad sabo nikogar razen tebe, naš krušni oče, ne prodaj nas in mi smo s teboj!»

Pri teh besedah je Anton zamahnil z bičem, potegnil vajeti in konji so zdrveli.

Ginjen zaradi vdanosti starega kočijaža je Dubrovski utihnil in se vdal svojemu premišljevanju. Minula je dobra ura. Znova ga je Oriša podramil z vzklikom: «Pokrovsko». Dubrovski je dvignil glavo. Vozil se je po bregu širokega jezera, iz katerega se je izlivala majhna reka in se vila med holmi. Na enem izmed njih so se nad gostim, zelenim

preminul. Tragičen dogodek je vzbudil v vsem litjskem okraju globoko sočuvstvovanje. Pokojnik je bil član krajevnih organizacij SDS in Sokola. Zelo vnet član je bil v litjskem šahovskem klubu. Komaj 44letnemu Litijčanu naj bo ohranjen blag spomin, žalujemo naše iskreno sožalje!

* **Orožniške postaje v Julijski Krajini.** Zgradili so orožniške postaje v Otaležu za 154.000 lir, v Podbrdu za 381.000 lir, pri Hotederšici za 93.000 lir. Na treh drugih obmejnih postajah se gradijo orožniške stavbe tudi po 93.000 lir.

* **Veliko električno centrale bodo zgradili na Bovškem.** Družba, ki bo izvršila obsežen načrt, je pričela z delom na Plužnjah in pod Mangartom. Zaposlenih je par sto ljudi.

* **Stavka steklarjev v Hrastniku.** Pogajanja med steklarji in podjetjem se zopet vrše. Baje se je že predzadnje sredo v načelu dosegel sporazum. Kakor je znano, traja stavka že štiri mesece. Med stavko je podjetje v Hrastniku povečalo tovarno. Zgradilo je novo peč in podaljšalo glavni dimnik za sedem metrov. Prav tako je zelo povečalo brusilnico, ki jo nameravajo moderno opremiti.

* **Stolp sv. Andreja v Tržiču** se bo končno le še pred zimo popravil. Seveda ne po zaslugi tržiškega g. župnika, temveč po uvidevnosti merodajnih činiteljev, ki so v zadnjem trenutku preprečili posledice samovoljnega postopanja. Na vzpodbudo mestnega župana se je sestavil poseben odbor, ki je vzel vsa dela v svoje roke. Stroški za popravilo stolpa bodo znašali okoli 70 tisoč dinarjev.

* **Stanovalec pod mariborskim dravskim mostom** niso v Mariboru več kaka redkost. Zdaj se je zatekel pod most upokojeni orožnik Filip Andić s svojo devetčlansko rodbino. Ta rodbina je stanovala v Krčevini, kjer pa je zdaj izgubila stanovanje. Splah se večkrat dogodi, da prihajajo deložiranci iz ožje mestne okolice v mesto v nadi, da bodo tu našli streho, a ko je ne dobe, morajo siromaki iti pod most.

* **Skrivnostni politični umor na Jesenicah.** Med Jesenicami in Hrušico so našli v soboto zjutraj truplo pravika Hristovića iz Radovišta

gozdom dvigali zelena streha ter razvedni stolp ogromne kamenite stavbe in cerkev s petimi stolpiči ter starinskim zvonikom; okrog so pa bile raztresene vaške kočice z vrtovi in vodnjaki. Dubrovski je spoznal ta kraj; spomnil se je, da se je na tem gričku igral z malo Mašo Trojekurovo, ki je bila dve leti mlajša od njega in je že tedaj obetala postati krasotica. Glede nje je hotel povprašati tudi Antona, pa mu je branila nekaka sramežljivost.

Ko se je vozil mimo gospodarskega poslopja, je zagledal belo oblačilo, ki se je zablestelo med drevjem sadovnjaka. Ta hip je udaril Anton po konjih in peljal v diru čez most mimo vrta z nekim, vsem vaškim kočijažem lastnim ponosom.

Ko sta zapustila vas, je zavil v breg in Vladimir je zagledal brezov gozdiček, a na levi strani na odprtem polju sivo hišico z rdečo streho; srce mu je vztrepetalo: pred njim je ležala Kistenevka, bedni dom njegovega očeta.

Čez deset minut je došel na dvorec. Zrl je okrog sebe z nepopisnim ginjenjem: dvajset let ni videl svojega doma. Breze, vsajene ob času njegovega rojstva, so zrasle in obdajale visoko ter gostovojnato ograjo. Dvor, nekdanj okrašen s tremi ravnimi cvetičnimi gredami, med katerimi je vodila široka pot, zelo negovana, je bil spremenjen v nepokošen travnik, na katerem se je pasel izpuščen konj. Psi so zalajali, a ko so spoznali Antona, so utihnili ter začeli mahati s kosmatimi repi. Iz izbe se je vsula služinčad ter obkrožila s šumnim izbruhom veselja mladega gospoda. S silo se je preril Vladimir skozi prerivajočo se množico in pohitel na gornje krilo. V veži je naletel na Jegorovno, ki je vsa solzna objela svojega dojenca.

(Dalje prih.)

v Južni Srbiji. Hristović je imel prestreljeno glavo in prsi ter več vbodljajev z nožem. Kolikor se more presoditi, je zvalil Hristovića tja neznan član makedonstvušćih ter ga usmrtil iz neznanih političnih motivov. Po zadnjih vesteh je bil Ciril Hristović, ki je študiral pravo v Beogradu, najbrže tudi sam med makedonstvušćimi, ki so ga usmrtili, ker morda ni izvršil kakšnega njihovega povelja.

* **Duhovnik — orlovski organizator in ponarejevalec čekov.** V Zagrebu so te dni aretirali sleparsko družbo ponarejevalcev dolarskih čekov, katere vodja je bil bivši frančiškan Fran Marković. Škode so napravili zlikovci okrog pol milijona dinarjev. Aretacija frančiškana Markovića je vzbudila veliko senzacijo, ker je bil Marković splošno znan kot pisec navdušenih člankov v «Orlovski Straži» in «Orlovski misli». Tako je Marković v nekem takem članku dejal: «... ker smo mi (Orli) častniki v vrstah Kristusove garde». No, sedaj bo Marković pri čisto drugi gardi.

* **Nuna pobegnila iz samostana.** Iz ženskega vprašod $\text{moup poud ol nqumng a wupsums}$ 25letna lepa nuna Dragotina. Sesra Dragotina je imela, preden je stopila v samostan, lepega in premožnega fanta. Nekega dne sta se pošteno sprla, kar je Mileno, kakor se je prej imenovala, tako potrlo, da je sklenila, poiskati si zavetja v samostanu. Stopila je leta 1925. v samostan v Šmihelu, kjer jo je čisto posetila njena sestra in ji, kakor se je sedaj zvedelo, nosila pozdrave od njenega prejšnjega fanta. Po njenem prizadevanju se je Dragotina odločila, da pobegne. Pri zadnjem sestanku s sestro si je izprosila dovoljenje, da sme oditi v neko tukajšnje zdravilišče. Namesto da bi se odpeljala tja, se je odpeljala k svojem, odkoder je poslala samostanu nunsko obleko in obvestila svoje bivše tovarišice, da se je že poročila.

* **Kozel, ki daje mleko.** Priroda se pogosto poigrava ne samo z ljudmi, ampak tudi z živalmi. O zanimivem primeru poročajo iz Vinkovcev. Mesar Dragotin Kadić je kupil kozla in opazil, da ima kozel lepo razvit desni sesek, dočim je levi v rasti močno zaostal. Iz desnega seska daje kozel lepo belo mleko. Živinozdravnik je kozla pregledal in ugotovil, da kozel ni dvospolnik, marveč ima samo močno razvite mlečne žleze.

* **Divje mačke v ptujski okolici.** V pristavskem lovišču pri Ptujju so priredili te dni velik lovski pogon. Razen petih srnjakov in treh zajcev sta bili ustreljeni tudi dve divji mački, katerih ena tehtala šest in pol, druga pa sedem kilogramov.

* **Podjeten nemški izvošček v Sloveniji.** Izvoščki se hočejo ovenčati še s slavo, preden jih bodo izpodrinila modernejša prometna sredstva. Železnega Gustava, ki se je vozil s svojo kočijo iz Berlina v Pariz in nazaj, posnema zdaj 72letni izvošček Ferdinand Oehmana iz Reinerza v Nemčiji. Mož si je nadel ime Jekleni Ferdinand. Te dni se je s svojo kočijo, ki jo vlečeta dva lepa vranca, pojavil v Mariboru, odkoder se je odpeljal v Ljubljano, iz Ljubljane pa dalje proti Rimu. Vračal se bo preko Münchena v Berlin.

* **Razveljavljen izgon.** Franjo Zagorski, ki je pri vseh dosedanjih volitvah v Mariboru vlagal svoje kandidatske liste, se bo spet vrnil v Maribor. Bil je izgnan ne samo iz Maribora, temveč iz vse Mariborske oblasti, toda te dni je celjsko upravno sodišče razveljavilo njegov izgon.

* **Ze zopet požar v Smolenji vasi.** V nedeljo zvečer je gorelo sedaj že petič v Smolenji vasi pri Novem mestu. Kljub takojšnji gasilski akciji je zgorel posestniku Goršetu skedenj z gospodarskimi stroji in vozovi, tako da trpi Gorše občutno škodo.

* **Požar v Šikolah.** Te dni so bili alarmirani mariborski gasilci, da gori v Šikolah na Dravskem polju. Takoj so se odpeljali na kraj požara in posrečilo se jim je, da so s pomočjo gasilev iz Šikol, Gorice in Cerkovec omejili požar. Gorela so hkrati štiri poslopja, in sicer skedenj in razne shrambe. Vzrok požara še ni znan. Šikole so letos že parkrat udarjene s požarno nesrečo.

* **Neznani utopljenec.** Ko so regulirali Dravo, so blizu vasi Starše v občini Sv. Janž na Drav-

skem polju našli na majhnem dravskem otoku okostnjak nekega 30 do 50 let starega moškega manjše postave. Truplo je moralo biti najmanj osem mesecev v vodi, ker so ostale samo še kosti in na njih nekaj napol preperelih kosov obleke. Neznani utopljenec je nosil kratke turistske hlače, opasan je bil z usnjenim pasom in oblečen v rdečkast štajerski jopič.

* **Z voza padla.** Ko se je peljala te dni delavka Marjeta Štrukljeva iz Bresta po Izanski cesti pri Ljubljani v smeri proti domu na enovprežnem vozu neznane ženske iz Iške vasi, se je iz neznane vzroka nenadoma splasil konj, česar posledica je bila, da je Štrukljeva odletela na tla. Tamkaj je obležala z izpahnjeno nogo, dokler je niso našli ljudje, ki so jo spravili v bolnico. Neznanka z vozom se je odpeljala naprej in se ni brigala za ponesrečenko.

* **Nesrečna vožnja.** V Spodnji Voličini so se prežitkarju Srečku Grabušniku pri vožnji mimo tira zaradi prihoda vlaka splasil konji. Voznik je padel z voza ter si zlomil desno roko.

* **Obup obubožanega Prekmurca.** Na svojem stanovanju v Vodmatu ob Ljubljani si je pogнал kroglo v desno sence 27letni trgovec z deželnimi pridelki Franc Pozdek, doma iz Buconcev v Prekmurju. V hiši je po nenadnem strelu prišlo do razbuljivih prizorov, posebno, ko so stanovalci ugledali Pozdeka na tleh vsega v krvi. Nekdo je odhitel na policijsko stražnico in telefoniral po rešilni voz, ki je Pozdeka še živega odpeljal v bolnico. Tam pa je nesrečnež že čez nekaj minut umrl. Pozdek je prišel pred leti v Ljubljano ter naložil svoj prihranjeni denar v podjetje nekega trgovca, ki pa je propadel in z njim vred Pozdekovi prihranki. Pozdek sam je zašel v denarne težkoče, a se je skušal zopet dvigniti. Nameraval se je v kratkem tudi poročiti, a je imel pri svojih trgovskih poslih smolo in je še bolj obubožal. Poslednje dneve je bil duševno popolnoma strit in se je naenkrat odločil, da stori konec svojemu življenju.

* **Požar v Šmartnem.** Dne 16. t. m. je nastal okoli polnoči požar pri posestniku Mihi Dolničarju v Šmartnem. Goreti je začelo v gospodarskem poslopju, ki je pogorelo do tal. Ogenj je prvi opazil sosed Martin Pleško, ki je zbudil Dolničarjeve in pozval tudi gasilce na pomoč. Gasilci gospodarskega poslopja niso mogli rešiti, ker je zaradi nakopičene slame ogenj divjal z nebrzdano silo, pač pa so rešili hišo. Kako je ogenj nastal, še ni znano, govori se pa, da je bil podtaknjen.

* **Dve nezgodi na deželi.** V Rošpohu je 23letnemu posestnikovemu sinu Andreju Šabeu padel na desno roko kamen od preše. V Selnici pa je posestnik Ivan Folmajer, ko je obiral jabolka, padel tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo. Oba so prepeljali v mariborsko bolnico.

* **Huda nesreča.** 18letni Davorin Mandelj se je te dni vračal iz Litije domov v Šmartno. Preko Dobrave je šel okrog pol devete ure, ko je bil že trden mrak. Nenadoma se je prekobilil preko kupa gramoza tako nesrečno, da je dobil hude notranje poškodbe. Nesreča, ki ga je zadela, je vzbudila splošno sočutje. Ponesrečenec je znan kot zelo miren in simpatičen mladenič, ki je bil zadnje čase zaposlen pri gospodu Razboršku v Šmartnem.

* **Prijet prijatelj tuje obleke.** V nekem prenočevališču v Florijanski ulici v Ljubljani je prijel policijski organ že od poletja sem zasledovanega 20letnega bivšega krojaškega pomočnika Pavla Premka iz Doba, ki se je poleti tekom kopalne sezije udeleževal ob Grubarjevem nabrežju ter kradel kopalcem ob Ljubljani obleko. Premk ima na vesti kakih pet tatvin raznih oblačil v skupni vrednosti nad 2000 Din. Deloval je v družbi z nekim Maksom, ki pa se nahaja še na svobodi in se spretno izogiblje aretaciji.

* **Smola vlomilec.** V delavnico čevljarkega mojstra Ivana Borbka na Spodnjegradvanjski cesti v Mariboru so vlomili neznanci na tak način, da so z železnim drogom sneli vrata. Pričakovali se gotovo večje zaloge, a so se znašli v čevljarški delavnici, v kateri ni bilo kaj plena. Ker so se bali, da se bodo ljudje v hiši zbudili, so jo odkurili, ne da bi kaj vzeli.

* Brezobziren kolesar. Ko je te dni zvečer šla delavčeva žena Marija Mrharjeva, stanujoča na Javorniku, po opravkih na Jesenice, se je na cesti zaletel neki kolesar vanjo s tako silo, da jo je podrl na tla. Nesrečnica si je pri padcu zlomila desno nogo tik pod kolonom. Ko je zlikovec videl svoje dejanje, je hitro odvozil v temno noč.

* Rešitev za gospodinjstvo je Radion. Pranje perila ji ne vzame preveč časa in ima torej priliko, da se briga za ostala hišna dela. Z Radionom se nudi vsakomur sredstvo za pranje, s katerim se pere brez vsakega truda in s katerim se perilo ne poškoduje.

Demobilizacija

(Zgodba ob koncu vojne.)

To je bilo pred desetimi leti, ob času, ko se je valila čez našo domovino polmilijska armada s Piave, ko je sto petdeset tisoč konj napolnilo ljubljansko okolico in so bile vse ceste polne voz in kanonov. Za dobrega konja — če ga nisi hotel vzeti zastonj — si plačal pet kron avstrijske veljave, ki je bila takrat hudo nizka. Če pa si opozoril oblastvo, da tu ali tam leži mrtev konj, so ti plačali deset kron. Naravno je, da so ljudje rajši jemali žive, nego da bi hodili naznanjati mrtve.

Po ljubljanskih mestnih ulicah so se pasli lepi oficirski konji in otroci so imeli svoje veselje nad tem, da so jih jahali. Njihovo veselje navadno ni trajalo dolgo, kajti prišel je kak starejši človek, zapodil jih je s konja in se sam vsedel nanj.

Ob cesti so stali ljudje in pobirali vse, kar je armada vlekla s seboj. Vojaki so prodajali za mal denar »deke« in perilo, orožje in aparate. Kaj bi ne! Cesar niso prodali, so jim pobrale narodne straže. Avtomobile, vozove in topove so vozili na poseben prostor zunaj mesta, kjer so stali vse križem kot žalosten spomin pretekle vojne.

In kaj šele na kolodvoru! Tam je bila gneča. Vlak za vlakom je hitel proti Mariboru in vozil vojake domov. Srečen, kdor je dobil prostor. Kdor ga ni dobil, se je držal na stopnicah ob vagonu ali pa je zlezal na streho. Mnogo jih je padalo na tla in niso več videli svoje domovine. Na kolodvoru je bilo cele kupe blaga, ki so ga odvezli bežeči vojski. Tam se je trla množica in grabila in odnašala. Z vse dežele so hoteli ljudje v mesto, da dobe kaj primernega za svoj dom. Neka ženska od Velikih Lašč je odnesla celo tetraeder (aparat za merjenje), čeprav sama ni vedela, kaj bi z njim. Tako je bilo po vseh velikih postajah.

Čemu bo za naše potomce, čitati te spominske stranke ali v Divači so planili ljudje in vohali voz s petrolejem. Petroleja je bilo zelo primanjkovalo. Razbili so vagon ali petrolej v posode. Nastal je ogenj, pa... bil je mrtvih!

Kdo bi popisal vse prizore z naših kolodvorov? Žal, da smo jih doslej tako malo napisali v spomin naši mladini. Čez nekaj let si bo že težko predstavljati, kako je bilo takrat, ko je minila syetovna vojna. Kadar se je prej v listih pisalo o demobilizaciji, so bili strokovnjaki mnenja, da bo treba vsaj pol leta, preden se bo vsa milijska armada vrnila domov. Zdaj pa je bila demobilizacija v 14 dneh končana, to se pravi, v 14 dneh so bili vsi vojaki doma, razen, seveda, tistih, ki so bili ujeti v Italiji in drugod, in onih, ki so se sami ponudili v službo pri narodnih stražah in četah, da služijo svoji novi domovini.

O vsem tem bi se dala napisati cela zgodovina, polna zanimivih pisanih zgodb in nezdov. Posebno sedaj ob desetletnici teh dogodkov bi bilo primerno, da bi obnovili te spomine. A to ni moj namen. Pripovedovati vam hočem samo eno zgodbo iz naše vasi:

Takrat torej, pred desetimi leti, ko se je valila polmilijska armada čez našo domovino in so bili konji bolj poceni nego šop krme, so prebivalci vasi L. našli zjutraj na njivi koncem vasti top, pravi top, kakor so jih toliko uporabljali na fronti. Ni bil sicer prav največje sorte, ampak

bolj srednje vrste, navaden top, kakršne so že večkrat videli pred vojno, kadar so šli topničarji skozi vas, ko so hodili v »šajbo« streljat.

Stal je ta top na njivi poleg ceste in sosed Kukmak, ki je zjutraj prvi v vasi vstajal, ga je prvi zagledal. Ko se je vas prebudila, so prišli gospodarji in so si ogledovali čudo. Jasno je bilo, da so najbrž po noči mimo privozili topničarji in ker se jim ni videlo vredno vlačiti top s seboj, so ga zapeljali na njivo, izpregli konje in odjahali naprej. Najbrž so bili Hrvati, ker so vozili po dolenski cesti, in čemu bo Hrvatom top, ko tam doli ni bilo ne sovražnika ne vojske. Živina je bila skoro gotovo utrjena — jesti ji niso imeli kaj dati — čemu bi se mučili še s topom! Boljše je, da spravijo sami sebe domov.

In tako je top ostal na njivi. Možje so ga ogledovali najprej od daleč, ker se takemu zlomku ni kar tako približati. Počasi pa so se opogumili in so ga obstopili. Bil je še lep, skoro nov; tudi se je zdelo, da bi bil še popolnoma poraben, dasi pri taki stvari — pravijo — ne sme manjkati niti ključek, pa je top za nič. To so vedeli oni, ki so kdaj služili pri vojaki, ker se na ta način onemogoči, da bi sovražnik porabil top zase, ako bi mu prišel v pest. Vendar moramo reči, dasi so v petih letih vojne mnogo čuli o topovih in so jih v mirnih nočeh celo čuli s soške fronte, da prav od blizu še nihče ni videl topa. Zdaj je bila prilika, da si ga od blizu ogledajo. Mrcina je ukročena in nič nevarna — saj menda ni krogle v njem. Zato so si ga precej natančno ogledovali.

Na vsak način je bil to za vso vas poseben dogodek, kajti doslej se še ni zgodilo, da bi bili imeli top tako blizu pred seboj in tako rekoč svoj top. Čigav naj bi sicer bil ta top! Avstrijski ni, ker Avstrije ni več. Propadla je 28. oktobra in nastopila je Jugoslavija. A tudi Jugoslavije prav za prav še ni. V Ljubljani je sicer narodna vlada, a ta je samo mimogrede, dokler se ne uredi nova država. A kaj bi tej državi star top, ki je morda celo pokvarjen, če mu manjka le en vijček! Saj imajo Srbi svojih topov dovolj in zdaj sploh pravijo, da ne bo nikoli več vojne. Dovolj je je bilo pet let; siti so je vsi. Top je torej prav za prav last vasi. A čemu naj ga porabi? Pa se je popraskal za ušesi sosed Boromej in rekel: »Pa prav na mojo njivo so mi ga zapeljali. Kdo se bo zlomka ogibal? Niti orati ne bom mogel.«

»Res,« so pritrdili očanci, »kake globoke kollesnice ti je naredili!« In so gledali, kje so bili topničarji zavili s ceste preko jarka in kako so zavozili na njivo. Tudi sledovi konjskih kopit so se poznali.

»Ko bi bili rajši konje pustili,« je rekel sosed Grmelj, »boljše bi bilo.«

»Čemu nam bi bili, ko še svojim nimamo dati kaj jesti,« je ugovarjal voznik Brglez, »vse so nam pobrali.«

»Vse so pobrali, za plačilo pa top poslali,« je pripomnil modro neki vaščan.

»Res, ko bi bili vsaj kaj drugega pustili,« se je oglašala neka ženska, kajti tudi matere in gospodinjstvo so prišle z otroki, da si ogledajo to čudno stvar, s katero imajo sicer le moški opravka.

»Kaj drugega, na primer voz moke, ali masti, ali par volov, ali obleko, blago in sploh kaj za kuhinjo ali hišo, to bi bilo bolje,« so ugovarjali vaščani. Dovolj so trpeli vsi v teh petih letih, da bi lahko dobili sedaj kak dar od velikega bogastva, ki se je vračalo s fronte. Možje in fantje so bili na vojni, polje je bilo slabo obdelano, manjkalo je vsega: moke, krompirja, masti, olja, petroleja, obleke, perila... Namesto vsega tega jim je čudna usoda naklonila top, ki se ne dá nikakor porabiti.

Možje so si med tem vse natančno ogledali: kako je sestavljen, koliko je težak, kako se uravnava itd. Videli so, da so kolesa močna in velika, a kaj, ko se ne dajo porabiti. Kdo bi vozil s takimi velikimi težkimi kolesi. Osi so še močne, železne, a kaj bi z njimi! Tudi preširoke so. Šine so tudi še krepke, a neuporabne. Razgovarjali so se o tem, kako mora biti za vojsko vse močno narejeno, da vzdrži na najtežjih potih, koliko to stane in hitro je vsega konec, ako prileti krogla ali če se tak junak zvrne čez gorske pečine.

»In zdaj,« je rekel sosed Kukmak, »stoji tu in ni za nobeno rabo. Bog ve, kako je bruhal ogenj proti Italijanom in koliko ljudi je pobil! Zdaj pa, kakor da je prišel nam v napotje.«

»Tako vse mine,« je rekel nekdo. »Zdaj je tu in ne vemo, kam z njim.«

»Še sitnosti bom imel,« preden se bom zlomka znebil,« je rekel sosed Boromej, »naj bi bili vrage pusili na cesti ali v jarek zvrnili ali pa kam drugam zapeljali.«

»Pa prav na njivo,« je pripomnil nekdo.

»Na gmajno naj bi ga spravili ali pa za eno vas naprej, če so ga že tako daleč privlekli.«

»Prav res! Če nimajo nič boljšega, še tega bi ne bilo treba.«

Možje so se počasi razhajali, otroci pa so porabili to priliko, da so zlezli na sedeže in se začeli igrati kanonirje, kar je spravilo v strah dobre vaške matere, ki nikakor niso zaupale nevarnemu orožju. Zato so poklicale otroke s topa in jim strogo zabičale, naj se ga nikar ne dotikajo. Otroci so neradi zlezli s topa in se morali ločiti od nenavadne igrice, ki se jim je zdela tembolj imenitna, ker so že mnogo čuli o nji, a si je niso smeli še nikoli od blizu ogledati. Spoznali so takoj, da se na sedežih krasno sedi in da se dá okoli topovske cevi, ki je bila zelo mrzla, ker je bilo v novembru, lepo kozolce prekucavati... Tudi vzpenjati se po visokih kolesih se jim je zdela prijetna zabava.

Par drugih pa se je spravilo z vso radovednostjo na ono napravo, kjer se top baše, in so spoznali, da se razne kljukice in kolesca dajo privijati in odvijati. To je bilo odkritje, ki so ga zelo neradi pustili brez končnega dognanja, in so na tihem sklenili, da bodo vse to natančneje raziskali, kakor hitro bodo sitne matere odšle domov. Za sedaj so morali ubogati in oditi z njimi.

Tako je top ostal sam na njivi in molil svojo prazno cev v jesenski dan kakor tuja zver, ki so jo iz daljne dežele prignali na to njivo in jo prepustili svoji usodi.

Naravno je bilo, da je bilo v vasi o topu mnogo govora, toda dogodkov je bilo tisti čas toliko, da so ljudje nanj kmalu pozabili in tudi otroci so se naveličali plezati in prekucovati se po njem. Kar se je dalo odviti, so pobrali in odnesli s seboj v vas in tako je nazadnje ostala samo še rjava cev na štirih kolesih in železje je začelo čez nekaj dni rjaveti.

Pa so možje premišljali, da je vendarle škoda, če top tako propada na njivi. Tudi to jim ni bilo prav, da bi prav Boromej imel pri njem največ pravice, ker je slučajno na njegovi njivi, kajti železje je vendarle nekaj vredno in les, če ni za kaj drugega, je za drva. A cev? Kaj bi z njo? Cev je vendar bakrena ali bronasta. Zvonove so pobirali iz zvonikov, da so vllivali kanone, zakaj bi zdaj iz kanonov ne mogli vllivati zvonov!

(Dalje prih.)

LJUDSKO VSEUČILIŠČE

O pojavu dednosti pri človeku

Videli smo, kako se podedujejo lastnosti pri živalih in rastlinah. Istim zakonom dednosti je podvržen tudi človek tako glede telesnih kakor glede duševnih lastnosti. Te pojave so opazovali že stari narodi, a do njihovega pravega razumevanja smo prišli šele v novejši dobi.

Vsakemu je znano, kako se podedujejo telesne lastnosti včasih do najmanjših podrobnosti. Podeduje se velikost, barva las, oči, hoja itd. Prav tako pa se podedujejo tudi telesne slabosti in bolezni, tako kratkovidnost, božjastnost, kratkoživost, pritlikavost, drobnoglavost, kurja slepota in še mnogo drugih nedostatkov in bolezni.

Podeduje se naklonjenost do raznovrstnih živčnih in duševnih bolezni, naklonjenost do sladkorne bolezni, zamaščenosti, protina itd.

Raziskovalci dednosti so ugotovili, da so nekatere bolezni nadvladni znaki, druge pa podležni znaki. Vendar pa so bolezni včasih nadvladne, včasih pa podležne.

Nasledovanje bolezni se vrši po stalnih zakonih, kar hočemo pojasniti na enem primeru.

Bolan oče s čisto nadvladno boleznijo ima otroke z zdravno materjo. Če je bila očetova bolezen, na primer kratkovidnost, nadvladna, so vsi otroci kratkovidni. Nastane vprašanje, kako se deduje ta bolezen v naslednjem rodu. En sin prvih dveh staršev se poroči z ženo, ki ima čisto nadvladni znak iste bolezni, ves zarod je bolan. Drugi sin se poroči z ženo, ki je povsem zdrava: njun zarod je do polovice bolan, do polovice zdrav. Ena hči se poroči z moškom, ki je istotako bolan, njun zarod ima tri četrtine bolnih in eno četrtino zdravih potomcev. Ako se poroči iz tega rodu kak zdrav človek s kakim drugim zdravim drugokrvnim človekom, je njuno potomstvo vse-skozi zdravo.

Zasledovali smo pojav nadvladne bolezni. Drugače je pri podležnih boleznih. Vzemimo primer, da je eden izmed roditeljev čisto bolan s podležnim znakom bolezni, drugi pa je čisto zdrav. Njuni otroci so vsi zdravi, toda v vseh je znak podležne bolezni. Ako se ti otroci poročajo s čisto zdravimi, je njihovo potomstvo zdravo. Ako pa se kdo izmed teh otrok, ki je zdrav, poroči z bolnim, imata polovico zdravih, polovico bolnih otrok. Ako pa se iz takega pokolenja poročita dva navidezno zdrava, je njuno potomstvo do treh četrtin zdravo, ena četrtina pa je bolnega.

Iz tega primera vidimo veliko škodljivost družjenja istokrvnih ljudi. Lahko sta v tem primeru oba roditelja zdrava, a le na videz, ker utegneta imeti v sebi znake nadvladne bolezni. V tem primeru se nasleduje njihova bolezen na potomstvo po redu, kot smo ga očrtali zgoraj. Zato najdemo večkrat primer, da se pojavi bolezen pri potomcih, dasi so bili starši zdravi.

S tem je podan neovrgljiv dokaz, da je sokrvje roditeljev za potomstvo škodljivo in naravnost usodno. Na tem so propale nekatere plemiške rodbine, ker so se družile le med seboj.

Škodljivosti sokravnega družjenja se dobro zavedajo naši živinorejci, ki se izogibljejo parjenja dveh sorodnih si živali.

Isti vzrok imajo tudi tako imenovani zakonski zadržki iz sorodnosti do četrtega kolena. Če bi se družila bitja iste krvi, bi se kmalu pokazale pogubne posledice.

Najusodnejše je dedovanje lastnosti najnežnejših udov človeškega telesa, živcev in možganov. Iz tega izvirajo duševno skvarjeni ljudje, ki napolnjujejo sirotišnice, hiralnice, umobolnice, kaznilnice itd.

V Švici je bila družina, ki je dala sila dosti posla oblastvom. Neki učenjak je opisal to družino. Zdrav kmet se je poročil z dekletom iz umobolne družine. Tudi njegov sin se je oženil v nesrečni družini svoje matere. Imel je mnogo potomstva. Ti ljudje so bili delomrčni, potepuhi, pijanci, tatovi, hudodelci, berači, vlačuge, detomorilke, božastniki, bebeci, umobolni; samo eden izmed njih je bil reden, zdrav in pošten človek. Ta družina je stala državo v enem stoletju več kot milijon frankov predvojne vrednosti!

Ze iz tega primera je razvidna izredna važnost dednostnega pojava pri človeku. Ko se bo začelo človeštvo zavestno izogibati kvarnih posledic dedovanja s pametnimi ukrepi, ki se dajo izvajati iz rezultatov znanosti na tem polju, bo izginilo mnogo gorja s sveta.

ŽENSKI VESTNIK

Rane

Vzemimo za to poglavje kar en zgled, o katerem je bilo nedavno brati v časopisih: Mlad kmečki fant si je bil pri sekanju drv zadril trsko v desno dlan. Za rano se ni dosti zmenil, češ, to ni nič hudega in bo v par dneh dobro. Toda roka mu je začela čedalje huje otekati, in fant je moral v bolnico. Tu pa mu niso mogli več rešiti roke. Morali so mu jo odrezati, sicer bi bil fant umrl na zastrupljenju krvi.

Revež si je svoje nesreče sam kriv. Če bi si bil dal rano takoj izprati in obvezati, bi se bila kmalu lepo zacelila in vse bi bilo dobro. Tako pa je zdaj pohabljen za vse življenje.

Rane so nevarna stvar. Najmanjši urezljaj ali ubodljaj lahko postane pogubonosni, če ne pazimo. Med našim preprostim ljudstvom pa je žalibog le preveč v navadi tisto: «Ej, saj to ni nič hudega.» Hudo res ni, če se človek malo ureže ali ubode, ampak lahko pa postane hudo, če se rana presadi, če se kri zastrupi.

Ta nevarnost pa je pri vsaki ranitvi, in to nevarnost treba preprečiti s takojšnjim izčiščenjem rane. Če si se ubodel ali urezal, skrbi torej pred vsem, da rano izpereš, nato pa obvežeš.

Če smo izprali rano z vodo, s tem še nismo odstranili nevarnosti, da bi se rana ne ognjila. Slana voda je že zanesljivejša, a najbolje je imeti v hiši vedno kako tekočino, ki smo jo kupili v lekarni. Takih sredstev za izpiranje ran je mnogo in za par dinarjev dobiš v lekarni ali karbolno raztopino, ali lizol ali hipermangan ali kako drugo sredstvo za izpiranje ran.

Skrbna gospodinja naj bi imela v svoji omari vedno kako tako sredstvo, da je takoj pri roki, če se je kdo v družini kaj ravnal.

Alkohol, oziroma čist špirit je jako dobro sredstvo za očiščenje rane, da se ne presadi in ognjijo. Dobro je imeti pri hiši vedno tudi zavojček vate. Če se je kdo urezal, pomoči malo vate v špirit, izbrisi rano in jo nato takoj obveži s čistim krpicom. Dobiš pa v lekarni tudi obliže za zapiranje ran, ki ne stanejo mnogo, so pa v hiši zelo potrebni.

Prvi in glavni pogoj, da se rana hitro zaceli in da se ne presadi, je: čistost. Z nesnažnimi rokami in z nesnažno obvezo se rani nikar ne približaj.

Če rana močno krvavi, tedaj nikar ne izkušajmo kri takoj ustaviti. Naj kri sama najprej rano izpere. Če pa le ne neha krvaveti, potem deni na rano čiste vate, to kri kmalu ustavi. Pri močnem krvavenju lahko dotični ud za nekaj časa podvežeš, da se kri ustavi.

Če je rana huda pa storiš še najpametneje, če se takoj zatečeš k zdravniku.

Vажnost hlevskega gnoja za vrtnarstvo

Za vrt velja pravilo: hlevski gnoj kot glavno gnojilo, umetni gnoj pa kot nadomestilno gnojilo. Hlevski gnoj ima namreč to dobro lastnost, da združuje v sebi glavna hranila, potrebna rastlinam. Razen tega pa ima hlevski gnoj še to dobro lastnost, da ogreva hladno težko zemljo ter jo zrahlja, toplo lahko zemljo pa ohlaja.

Pravilno je treba gnojiti lahko rahlo zemljo s kravjim gnojem, težko ilovnato zemljo pa s konjskim gnojem.

Vrednost hlevskega gnoja za vrt je zlasti tudi v tem, da ima hlevski gnoj trajnejši učinek kakor pa umetni gnoj, ker ustvarja s svojim preperevanjem tisto dobro rodovitno prst, ki jo imenujemo humus. Čim več humusa je na vrtu, tem bolje vse raste. To se dá pa doseči le s pravilnim gnojenjem.

Hlevskega gnoja pa ne smemo pregloboko podkopati, ker tedaj rad postane šota in izgubi s tem veliko na svoji gnojilnosti. Približno 8 do 10 cm pod zemeljsko površino, to je prava globina. Pri prekopavanju skrbimo za enako razdelitev gnoja in ga nikar ne puščajmo ležati v kepah.

Tudi pri gnojenju z umetnimi gnojili skrbimo, da bodo enakomerno raztresena po vrtu. Kdor še nima prakse v takem gnojenju, naj zmeša umetno gnojilo, zlasti amonijak, s suhim pepelom, ker se dá tako veliko lažje enakomerno potresati.

Razume se, da moramo enako ravnati tudi z gnojnicami, da omogočimo vsem rastlinam enakomerno rast.

Gnojnice moramo po možnosti že tekom zime spraviti v zemljo. Ako zalivamo šele takrat, kadar prekopavamo, nam to zelo otežuje delo. Tudi povzročajo gnojnice v takem času razne bolezni na koreninah zelenjav, posebno krompirjevega raka. Razen tega pa se v zemlji, ki je sveže gnojena z gnojnicami, rad zaredi različen mrčes, ki je rastlinam zelo škodljiv. Nepravilno

Modrik

Je nekdanje slovelo v stari Grčiji po svoji modrosti.

Danes je le ona pridna gospodinja modra, katera izkoristi 7 prednosti, ki jih nudi

Schicht
Terpentin-Milo s svojimi prednostmi

je tudi, v mokri spomladi težko zemljo namakati še z gnojnicami. Zemlja postane radi tega trda, kepasti in nerodovita.

Zato gnojite z gnojnicami v pozni jeseni in pa pozimi.

Za kuhinjo

Fižolova juha. Namочи zvečer četrt litra fižola, drugi dan ga zavri, mu čez nekaj minut odlij vodo pa ga zalij nanovo z dvema litroma kropa, osoli in kuhaj v mehko. Ko je fižol dobro skuhan, ga z vodo (fižolovko) vred pretlači skozi sito. V kozi naredi lepo rumeno prežganje od ene žlice masti ali pa dveh žlic sirovega masla ter poldruga žlice moke. Ko je prežganje gotovo, ga zalij s pretlačenim fižolom, dodaj ščepec popra, malo zrezanega peteršilja in en lavorjev list ter dve žlici kisle smetane. Ko je vse skupaj četrt ure vrelo, zlij juho na opečene krušne rezine in daj na mizo.

Zrezek z jajcem. Kos teletine od stegna, približno 20 dek na osebo, potolci in osoli. Nato ga položi v razgreto mast, dodaj malo zrezane čebule in meso po obeh straneh rumenkasto zapeci. Ko se je meso zrumenilo, mu prilij žlico kisle smetane, ki jo zmešaj v lončku z malo žličico moke in osminko litra mrzle juhe ali vode. Ko je nato zrezek v tej polivki pet minut vrel, ga položi na krožnik s polivko vred, na zrezek pa deni eno ocvrto jajce. Tak zrezek napraviš lahko tudi iz govedine ali pa svinjine.

Mrzla jajčna polivka. Skuhaj štiri jajca v trdo, nato jih olup. Rumenjake deni posebej v skledico in jih z žlico dobro pretlači. Nato prilivaj po kapljicah, vedno mešaje, eno žlico in pol olja. Beljake pa prav drobno sesekljaj, na kar jih stresi k rumenjaku in dodaj toliko kisa, da dobiš primerno gosto omako. To osoli in dodaj še drobno zrezanega drobnjaka (šnitliha). Ta omaka, oziroma polivka je prav dobra h kuhanemu govejemu mesu s praženim krompirjem.

Juha iz različne zelenjave. Razgrej v kozi eno zvrhano žlico masti in prideni eno zrezano čebulo, ki si jo nekoliko pražila. Nato dodaj eno korenje, na kose zrezano, malo glavico zelja in ohrovt. pest špinache, par koscev zblene ali list od zelene eno drobno repo in tri do štiri olupljene krompirje. Vse to praži v pokriti kozi, med večkratnim mešanjem prilij žlico vode, da se ne prismoji. Nato osoli in prilij dva litra vode. Ko se je še nekoliko pokuhalo, dodaj še par žlic prežganja, ki si ga posebej napravila, in ščepec popra. Ko je vse še nekaj minut vrelo, precedi

juho, pretlači zelenjavo skozi sito, dodaj še zlico kisle smetane in daj to juho z opečenim in na rezance zrezanim kruhom na mizo.

Rdeč koren v smetani. Ostrgaj in operi 12 korenčkov, jih zreži na ploščice in kuhaj v slanem kropu. V kozi pa razgrej eno žlico masti in ko je vroča, vsuj vanjo pol žlice moke in eno malo žličico sladkorja. Ko se je malo porumenilo, dodaj par žlic vode in kisle smetane, kuhano in ocejeno korenje in ščep popra. Dobro premešaj in prilij toliko vode, da bo jed primerno gosta. Ko je vse skupaj še deset minut vrelo, daj na mizo z zmečkanim krompirjem, oziroma krompirjevim piréjem vred.

Faširani goveji zrezki. Seseklaj ali faširaj s strojem pol kile govejega mesa, nato dodaj žličico drobno zrezane čebule, ščep popra in zelenega petršilja, eno žemljo namočeno in ožeto, eno jajce in soli. Vse to dobro zmešaj in razdeli na šest enakih delov. Te splošči v podolgate ploščice, ki jih potresi po obeh straneh z moko. Tako pripravljene zrezke speci v plitvi ponvi na vroči masti. Peci približno tri četrt ure. Ko so zapečeni na eni strani, jih obrni na drugo stran. V drugi kozi pa razgrej par žlic kisle smetane, nato položi pečene zrezke v smetano, nakar prilij še tisto mast, v kateri so se zrezki pekli, dodaj eno žlico vode ali pa juhe in pusti, da zrezki v smetani prevrô. Ko so gotovi, jih naloži na krožnik, polj s polivko in jih obloži z zmečkanim krompirjem oziroma krompirjevim piréjem ali pa praženim rižem.

Palačinke za juho. V lonec deni četrt litra mleka, eno jajce, osemnajst dek moke in malo soli. Dobro zmešaj, da dobiš tekoče testo. Nato deni v ponev malo masti, in ko je mast vroča, jo zopet odlij, da ostane le ponev masna, nakar vlij v ponev toliko testa in ga razgibaj po ponvi, da se dno prav tenko pokrije (torej eno majhno zajemalko). Ko se testo strdi in na eni strani zarumeni, ga obrni in pusti, da zarumeni tudi po drugi strani; nato ga vzemi iz ponve in položi na gorak krožnik. To ponavljaj toliko časa, da porabiš vse testo. Seveda moraš za vsako plast testa (palačinko) ponev manovo pomastiti. Nato zreži palačinke na bolj široke rezance, jih deni v skledo, nalij nanje precejene goveje juhe in daj takoj na mizo.

Praktični nasveti

Madeže od saj spraviš z obleke, če jih nadgrneš s krušno sredico in nato izpereš z bencinom. Lahko pa namažeš madeže tudi s kredo in jih izpereš z vinskim cvetom.

Travne madeže poizkusi izprati najprej z navadnim milom. Če nočejo izginiti, jih pa zdrgni z vodo, pomešano s salmijakom. Salmijakova ali amonijakova voda je sploh dobro čistilo za zelene travne madeže na kakršnemkoli blagu.

Da flanelasto blago pri pranju ne postane trdo, prideni vodi, v kateri pereš, malo lanenega olja. Na 5 litrov vode zadostujeta dve kavni žlički. Mesto olja pa lahko uporabiš tudi boraks (4 žličke na 5 litrov vode), ki ima isti učinek.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

Uboj na poti domov iz cerkve

Črenšovci, 18. oktobra.

V nedeljo 14. t. m. se je dogodil v vasi Dolnja Bistrica pri Črenšovcih strašen in vse obsodbe vreden zločin. Med domačimi fanti je obstojal že dalje časa spor, ki se je večkrat reševal s pretepanjem. Tako je prišlo v nedeljo v gostilni blizu cerkve v Črenšovcih zopet do prepira, vendar se pa fante niso sprijeli že v gostilni. Ko pa so se vračali z drugimi ljudmi opoldne od maše domov, je prišlo po daljšem prerekanju in suvanju do pravečatega pokolja. Marko Kreslin je potegnil nož ter ga sunil Avgustu Ciganu naravnost v srce. Nesrečni mladenič, ki je bil nedavno potrjen k vojakom, se je brez besede zgrudil na tla in čez uro umrl. Kreslina so črenšovški orožniki takoj prijeli in ga odvedli v sodne zapore.

Ta žalosten in grozen zločin je zbudil veliko ogorčenje po vsej okolici, kajti v črenšovški fari so taki sirovi zločini pogosti. Ni še minulo leto, ko je padel kot nesrečna žrtev podivjanega fantovskega medsebojnega obračunavanja 20letni mladenič Kolarič iz Dolnje Bistrice, katerega smrti je baje prav tako kriv Kreslin, ki je takrat izžival prepir. Živ je še spomin na strašen pokolj črenšovških orožnikov na Bistrici. Prav tako se z grozo spominjamo strašnega poboja v gostilni Godina na Dolnji Bistrici, kjer je obležalo več mrtvih, a mnogo onih, ki so ušli, je danes pohabljenih.

Nasteli smo par prav divjaških pretefov, ki so končali s smrtjo in ki se dogajajo vsako leto. Nešteto pa je manjših, a nič manj sirovih pretefov skoro vsako nedeljo. Človek tako rekoč ni več varen življenja v črenšovški fari, ki je kakor znano prava trdnjava klerikalne stranke in kjer prebiva «najbolj verno krščansko ljudstvo», kakor se to rado poudarja. Nočemo sicer kazati s prstom na te žalostne primere s posebnim namenom, resnica pa je, da se nikjer v Krajini ne dogodi toliko zločinov kakor v črenšovški fari! Kaj je temu vzrok? Treba bo ljudstvu dati več prave srčne vzgoje.

ZANIMIVOSTI

V kraljestvu črnega viadarja

Vladar angleške kolonije Ugande je eden najzanimivejših in najoriginalnejših kraljev sveta. Kralj Bvatomaj ima tako barbarske navade, da ga je moral angleški guverner prositi, naj nekatere opusti. Med drugim je imel kralj navado, da je pekel na ognju roke svojih poročevalcev, ki bobnajo kraljeve ukaze skozi pragozd in se zmotijo. Malomarnim poročevalcem so opekli roke ali pa odrezali ušesa. Kdor se pregreši na svetih kravah, ki jih časte kraljevi podložniki, je obsojen na strašno smrt. Kralj zapove, da morajo živega odreti in pustiti, da v strahovitih mukah umre.

Slabo se godi tudi črnim zapeljivcem žensk in ženskam, ki molzejo svete krave. Če krave ne dajejo dovolj mleka ali če si kralj pokvari želodec z njim, je kriva ženska, ki je dotično kravo molzla. Če umro vse tri kraljeve duhovnice naenkrat ali pa v manjših presledkih, preti državi nevarnost in kralj se mora sam obsoditi na smrt s tem, da prostovoljno gladuje. Če že noče od lakote umreti, mora vsaj temeljito izpremeniti ustavo. Če pa umre samo ena duhovnica, ji poiščejo naslednico, ki mora streči kravam in kralju ter vsak dan večkrat umiti roke kraljevim sužnjem.

Vse tri ženske, ki skrbje za svete krave, strogo stražijo in če se kateri pripeti, da jo moški poljubi, izgubi pravico molzti krave in pripravljati kralju jedila. Da bi ne imela izkušnjev, jih je dal kralj zastražiti. Gorje fantu, ki bi imel ljubavno razmerje s kravjo duhovnico. Če se spozabi s kravjo duhovnico, mu odsekajo glavo. Ta krepka kazen je utemeljena s staro tradicijo. Med podaniki kralja Bvatomaja je razširjena pravljica, da so pred mnogimi leti modrijani tega divjega plemena poznali tajno, kako se ohrani devišstvo vseh treh kravjih duhovnic. Ta recept prehaja od očeta na sina. Nesreča pa je hotela, da je pobesneli slon enega modrijana razmesaril prej, preden je to tajno izročil svojemu sinu. Recept je bil sicer izgubljen, toda modri očetje države Bumjoro so sledili tradicijam svojih prednikov. Svete krave se lahko nemoteno izprehajajo po kraljevem parku in če se kateri zahoče počivati na kraljevi preprogi, se mora kralj umakniti v kot in počakati, da se krava naspi.

× **Prve Nobilove klice na pomoč je slišal Rus.** Pri slavnostnem sprejemu ledolomilca «Krasina» v Leningradu je sodeloval tudi neki radioamater, ki je prvi sprejel znake SOS (klic na pomoč), ki jih je poslala ponesrečena posadka generala Nobila. Ves svet se je takrat zanimal za usodo zrakoplova «Italia». Na tisoče radiotelegrafistov je lovilo takrat valove, ki so prihajali iz polarnih krajev, in

kmalu se je razširila vest, da je neki radioamater ujel klic SOS. Bil je to Fedor Šmid iz Voznesenja v dvinski guberniji. Sedaj je Šmid tudi povedal, kako se je to zgodilo. Delal je vsak dan pri aparatu in skušal dobiti neko zvezo. O katastrofi na severnem tečaju ni imel niti pojma, ker prihajajo listi v te oddaljene kraje šele čez 14 dni. Čital pa je že poprej, da je general Nobile odplul na severni tečaj. Ob priliki manipulacije z aparatom je čul nepričakovan znak SOS. Znaki so se ponavljali v kratkih odmorih. Po znaku so se čule besede «Italia» in «Nobile». Šmid se je posvetoval nato s svojim prijateljem Smirnovom in oba sta sklenila, da poročata brzojavno o svojem doživljanju v Moskvo. Nekaj dni kasneje je potem redno ujel iste znake. Šmid je še mladenič in sin učitelja. Z radiom se je pričel baviti pred dvema letoma. Sedaj se urejujejo material o ekspediciji «Krasina» in bo gotovo tudi ta dogodek zavzel v knjigi važno mesto.

× **Najmanjšo glavno mesto.** Godthaab, glavno mesto Grenlandije, praznuje letos svojo 200letnico. Ustanovitelj te naselbine je misionar Egede, norveški rojak, ki je leta 1728. prišel v Grenlandijo ter dal svoji koloniji ime Godthaab, to je dobra nada. Misionarja in njegove tovariše je sprva podpirala neka trgovska družba, pozneje je pa prišla kolonija pod dansko pokroviteljstvo. Vsa dežela ima danes 15.000 prebivalcev in v glavnem mestu Godthaab jih je 380. Mesto ima tiskarno, misionarsko postajo in semenišče.

× **Čudodelni židovski duhovnik.** Gora Kalvarija je mestece, ki šteje 5000 prebivalcev in leži približno 30 km daleč od Varšave. Mesto je ustanovil poznanski škof Štefan Wierzbowski, ki je prinesel iz Palestine pest svete zemlje in napravil tamkaj Kristovo pot na Golgotu. Temelj mesta so tvorili trije samostani bernardincev, dominikancev in piaristov, ki pa sedaj ne obstoje več. V piaristovskem samostanu je sedaj zavetišče za onemogle in neozdravljive bolnike Varšave. Toda Gora Kalvarija je za žide sveto mesto, ker živi tamkaj čudežni rabin Alter, ki je poznan židom po vsem svetu kot Gerer Rebbe. On ni navaden rabin, nego je «sveti mož». Židovska legenda pravi, da je na vsem svetu 32 nepoznatih svetih ljudi, in pobožni židi se trudijo, da jih najdejo in se jim morejo pokloniti. Kadar postane kak žid po modrih nasvetih ali posrečenem zdravljenju bolnikov znan po vsej okolici, ga takoj proglase za čudodelnega rabina. Dandanes je najslavnejši čudodelni rabin na Poljskem ravno Gerer Rebbe, ki ga je priznalo že do 100.000 židovskih rodbin te samo po vsem Poljskem temveč tudi po ostalih državah Evrope in Amerike. Vsak dan prihajajo k temu čudodelnemu rabinu njegovi verniki po nasvet in blagoslov. Ako hoče kdo od njegovih vernikov odpreti trgovino, gre k njemu po nasvet in ga obenem obvesti, da ga je vzel za svojega kompanjona in da mu bo sigurno dal vsako leto del svojega čistega dobička. Po naziranju židovskih trgovcev si s tem korakom zagotove napredek trgovine, ker je izključeno, da bi Bog ne blagoslovil podjetja, v katerem je Rebbe za kompanjona.

× **Mesec se bo razletel.** Znameniti ameriški zvezdoslovec dr. Kleeman trdi, da bo luna eksplodirala in se razletela na milijone kosov, čim se bo znižala njena toplota pod absolutno ničlo. Dr. Kleeman pravi, da bi bile posledice tega dogodka presenetljive. Nekatere snovi, tako ohlajene, bi eksplodirale. Morda se dogaja to z raznimi nebesnimi telesi, o katerih se ve, da obstajajo in da zakrivajo velike zvezde. Če se snov nebesnih teles ohladi do absolutne ničle, nastane eksplozija, kakršne so zvezdoslovci že opetovano opazovali v svetovju. Dr. Kleeman pravi, da se utegne isto zgoditi tudi z luno. Če bi luna eksplodirala, bi bila v nevarnosti tudi naša zemlja, ker bi jo zadeli kosi lune. K sreči je pa toplota lune še daleč od absolutne točke in zato zaenkrat še ni nevarnosti, da bi luna eksplodirala.

× **Žalosten konec ljubavnega igrakanja.** Sodišče v Münchenu je obravnavalo te dni čudno žaloigro. V januarju je prispel v München iz Lübecka 21letni Werner Henz, da bi študiral gledališko umetnost, v resnici se pa je hotel samo zabavati. Na pustni maskeradi je smatral igrakanje

soproke odvetnika Seyfrieda za izraz prave ljubezni in strasti. Zaljubljen se je in začel laziti za odvetnikovo ženo. Toda dama se ni dala zapeljati, pač pa se sklenila poigrati se z zaljubljenim fandtom. Začela se je z njim sestajati, ne da bi sploh mislila na ljubavno razmerje. Občevanje z zaljubljenim študentom je smatrala za navadno ljubavno igro, misleča, da se bo končalo tako nedolžno, kakor se je začelo. Toda mladenič jo je nekega dne presenetil s predlogom, da bi šla skupno prostovoljno v smrt. Lahkomiselni ženi, seveda niti na misel ni prišlo, da bi šla v smrti, in zato je sprejela ta predlog s primernim posmehom. To je Henza tako razkačilo, da je vzel iz žepa revolver in ustrelil svojo izvoljenko. Sodišče ga je obsodilo na štiri leta težke ječe.

× V eni tožbi 21.000 obtožencev. Poljska javnost se zelo zanima za sodno obravnavo, ki se je pričela v gališkem mestecu Rešovu proti bivšim članom lvovskega konsumnega društva »Nuza«. Obravnavo bo trajala najmanj 52 dni. To bo nedvomno eden največjih procesov, ki jih je imela Poljska v novjšem času. Na zatožni klopi se nahaja 21.000 obtožencev, ki so imeli smolo, da so bili člani konsumnega društva in da morajo deloma jamčiti za njegove izgube. Nekateri člani so iz društva izstopili, čim so zvedeli, da se slabo gospodari. Eno glavnih vprašanj, katero mora sodišče rešiti, se tiče baš članov, ki so izstopili pred polomom konsumnega društva. Sodišče bo moralo odločiti, ali morajo tudi ti člani kriti primanjkljaj, ki je nastal v konsumnem društvu. Največja zanimivost obravnave je, da ne nastopi ogromno število članov v vlogi prič, kar bi ne bilo nič posebnega, marveč da so vsi obtoženi.

× Umetno oživljena odsekana pasja glava. Že nad sto let si učenjaki raznih držav in narodov prizadevajo oživiti odsekano glavo. Belgijec Heiman je spojil glavo enega psa s telesom drugega. Francoz Labord je hotel pritrditi celo glavo na giljotini usmrčenega človeka na pasji trup. Zda, ko je ruski učenjak dr. Brjuhonenko izumil aparat za umetni obtok krvi, se je posrečilo uresničiti ta poizkus. Odsekana pasja glava na videz živi, diha, kaže zobe in pogoltno košček sira, ki pade iz prerezanega gola. Poizkus dr. Brjuhonenka se je po njegovem mnenju sijajno obnesel. V Rusiji so napravili že mnogo poizkusov, da bi oživili dele mrtvega trupla. V laboratorijih imajo v posebnih raztopinah rastoče prste, katerim morajo od časa do časa postriči nohte. Imajo zajčje srce, ki je spojeno z električnim zvoncec in čigar utripanje se odraža na zvoncu. Za te poizkuse se zanima ves kulturni svet. Profesor Kuljabko je prvi na svetu oživil izrezano človeško srce, ki je ležalo 30 ur v ledu. Zajčje srce oživi sedem dni po smrti zajca. Moderna znanost je dosegla na tem polju že mnogo uspehov. Toda glava je najvažnejši del telesa in zato ni čudno, da je zbudil največjo pozornost poizkus, oživiti odsekano pasjo glavo, ki so ga napravili nedavno v Rusiji. Znanosti je bilo omogočeno ugotoviti, kaj oživlja možgane in kaj jim škoduje, na drugi strani pa vse, kar je v tesni zvezi z zagotovitvijo življenja in smrti. Sovjetska vlada je obljubila dr. Brjuhonenku in njegovim sodelavcem zgraditi nov laboratorij, v katerem se bodo poizkusi nadaljevali. Nad štiri leta je dr. Brjuhonenko sestavljal aparat za umetni obtok krvi, s pomočjo katerega odsekana glava živi. Taka glava res zapira in odpira usta in kaže sploh vse znake živega telesa. Če se poizkusi v polni meri posrečijo, bo nastal v znanosti velik prevrat. Človeštvo že od pamtiveka hrepeni po možnosti, nadomestiti obrabljene dele telesa, kakor se lahko nadomestijo deli strojev. Srebrna cevi se že davno uporabljajo kot nadomestilo gola.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Daljnje sorodstvo.

Gospa Valpurga je bila zelo ljubosumna na svojo kuharico. Kamor se je odpravila, povsod ji je bila za petami.

Nekoč jo je zasačila v gostilni v družbi mladega gospoda. »Kdo pa je bil tisti človek?« jo je prijel ob povratku.

»Moj daljnji sorodnik,« ji je odvrnila.

»Eh, kaj daljnji,« je besedila, »saj si mu sedela na kolena...«

Odmev iz večnosti.

Klešnik je imel zelo prepirljivo ženo, ki se je nekoč tako raztogotila, da je zbolela in umrla. Ko so odhajali s pogreba, je pričelo nenadoma grmeti v težkem oblaku prav nad pokopališčem.

»Aha, ali slišite? Saj sem vedel!« je opozoril Klešnik sosede. »Šele dva dni je tam gori, pa se že prepirajo...«

Pojmovanje.

Luka je bil pri poučnem predavanju o škodljivosti kajenja, kjer je slišal, da vsebuje ena sama cigareta toliko strupenega nikotina, da bi poginila mačka, če bi ga zaužila.

Luka se je strinjal s predavateljem, samo nekaj mu ni šlo v glavo. »Hudirja, vem, da nikotin škoduje,« je modroval, »ampak mačko pa bi le rad videl kaditi.«

Usodna nitka.

Miha je dobil v mestu službo. Naročil si je novo obleko ter se je nekega večera odpravil v

pravi razumna Mica. »Moje življenje je neskalsena sreča. Pranje je najtežje delo v hiši, toda jaz se s tem ne mučim, ker mesto mene RADION pere sam.«

Varuje perilo!

gledališče. Pred njim v pritličju je stala gospodična, zdajljena v predstavo. Na njenem hrbtu, nekje pod pasom, je opazil belo nitko, katero ji je hotel po potrebi odstraniti. Rahljo jo je potegnil, pa glej, ni bilo ne konca ne kraja. Pričel jo je navijati; klobčič v njegovi roki je kmalu narasel v obliko debelega jabolka. Miha je strmel, odkod prihaja toliko niti; že se je naveličal navijanja, pretrgal je nitko, zvitek pa je spravil v žep, ker se ga gospodični ni upal vrniti.

Drugi dan se je gospodična sestala s svojo prijateljico, kateri je opisala predstavo, obenem pa ji je potožila: »Pomisli, Ida! Sinoči sem oblekla nove pletene hlače, v gledališču pa mi jih je nekdo polovico ukradel...«

Delikatese.

Tujec je prišel v neko vas na deželo in vprašal postarno ženo, ali se tukaj dobe kakšne delikatese.

»Tam gori na gričku,« mu je pokazala, kamor se je tujec tudi napotil.

»Kaj pa je hotel?« je peistopila k ženi radovedna soseda.

»Rekel mi je, da likat nese, pa sem ga poslala h krojaču...«

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek 7 Din. Ženitni oglasi, dopisovanja in trgovski oglasi vsaka beseda 1 Din. Za pošiljanje ponudb in dajanje naslovov še posebej 2 Din. Znesek je priložiti naročilu.

Oglasni oddelek «DOMOVINE», Ljubljana, Prešernova ulica št. 4.

Telefon št. 3492.

Oglje, bukova, hrastova drva, hlode 263
kupujem stalno. Pečenko, Spod. Šiška - Ljubljana.

Majhno hišico

kje na Gorenjskem kupi Kornič, Ljubljana, Prečna ulica 8. — Posredovalcu dam provizijo. 262

Žimnice (modroce)

vrhnje in spodnje, otomane, razne divane, žimo, afrik. cvilj in vse potrebščine prodaja najceneje tapetnik Rudolf Sever, Ljubljana, Marijin trg št. 2.

Lepo posestvo v Dolgi gori

občina Ponikva, ki meri 14 oralov, in to 6 oralov gozda, ostalo pa sadonosnik, njive in travniki, se proda z vsem inventarjem za 70.000 Din. — Natančnejša pojasnila glede tega posestva daje Ivan Kovač, posestnik v Dolgi gori št. 26, občina Ponikva ob južni železnici. 264

Pozor!

Obrtniki in upokojenci!

Prodajam dve hiši, pripravni za vsakega obrtnika: brez konkurence za čevljarja ali krojača. Ena je nova, druga pa popolnoma prenovljena. Vsaka ima po tri lepe sobe, kuhinjo, klet, drvarnice in lepo dvorišče. Električna je vpeljana. Pri farni cerkvi dve lepi hosti. Polovico kupnine je vplačati takoj, druga po dogovoru. — Pojasnila daje Josip Ambrož, Zagradec pri Stični, Dolenjsko. 35613

Hrastove pragove

260 cm, kupimo v vsaki množini. — Ponudbe z navedbo cene in množine pod šifro «Hrastovina» na oglasni oddelek «Domovine». 35453

Hrastovega lesa

v hloilih in v žaganih sirovih frizih običajnih mer, zdravega, kupuje vsako množino parketna tovarna Franc Kotnik, Verd pri Vrhniki. Cene je označiti franko Vrhnika. 232

Mlinsko orodje

različno, ter stroji, se poceni prodaj: valjni stroj, stroj za čiščenje zdroba, kamna, jermenice in razno drugo orodje. — Poizve se v Ljubljani, Stari trg 32. Zorman, ali Studa 24 pri Domžalah, mlin Zorman. 35533

Mlinarji, pozor!

Zaradi preureditve v stanovanjsko hišo prodam kompletno opremo za umetni mlin. — Ponudbe na oglasni oddelek «Domovine» pod «Dober mlinar». 35170

Dva krojaška pomočnika

za fino mešano delo sprejme krojaška dvorana Filip Klasiček, Medjaška ulica 23, Zagreb. 25111

Mizarskega pomočnika

mladega, za razna dela, sprejme takoj mizar Ljubomir Oršič, Vrapče pri Zagrebu. 25112

Vajenca

za čevljarji obrt sprejmeta Macher in drug. Ljubljana, Na Mirju št. 2. 35720

20 zidarjev

proti dobri plači išče «Obnova» pri Doktor in drug, Maribor, Koroški kolodvor. 35595

Krojaške pomočnike

dobro izurjene za velika dela, sprejme krojaška delavnica tvrdke «Elite», Pr. še nova ulica 9. 35465

Brivskega pomočnika

perfektnega v striženju buhi-frizur in v onduliranju, sprejme s 1. novembrom v stalno mesto Privšek Jurij v Šoštanju. 35434

Gostilno in trgovino

dobro uspevajoči, na prometnem kraju, pet minut od postaje in ob glavni cesti, kjer se bo v najkrajšem času zgradila tudi nova rudniška dovlačnica, se pod ugodnimi pogoji odda v najem. Cenj. interesi naj se obrnejo na oglasni oddelek «Domovine» pod šifro «Ugodna priložnost». 35360

Sadno drevje

izredne žlahtne vrste, prtično kakor tudi visoko, jabolka, hruške, slive, češnje, višnje in breskve ter razno lepotično grmičevje nudi po nizkih cenah drevsnica Marije Črnagoj, Vič pri Ljubljani, nasproti Tribuča. 35159

Zbrana jabolka

in semenski krumpir kupujemo — Ponudbe z označeno ceno ali pogodbe z vzorcem je poslati na naslov: Novak, Zagreb, Maksimirska cesta 64. — Jabolka kupujemo tudi na drobno. 25103

Hišo

prilazno, v bližini Radio-postaje pod Domžalami dam v najem po nizki ceni. Pripravno za kakšnega upokojenca. — Naslov v oglasnem oddelku «Domovine». 35694

Trgovino in gostilno

tik večje farne cerkve ob okrajni cesti odda za več let poceni v najem. «Posest», podružnica Celje. 35694

Mlin in žago

v dobrem stanju, kupim takoj na stalni vodi in prometnem kraju. — Ponudbe z natančnim opisom in ceno na podružnico «Domovine» v Celju pod «Mlin». 35515

Žagarja

samskega, išče Ivan Matzelle, Črmošnjice pri Semiču, za takojšen nastop službe. — Hrana in stanovanje v hiši, plača po dogovoru. 35610

Za pletenje košar

vagon bčevja in vej odda posestniška uprava Lindenhof, Zgornja Sv. Kungota. 35249

Sedlarski pomočnik

vojaščine prost, išče službo. — Ponudbe na oglasni oddelek «Domovine» pod šifro «Sedlar». 35452

Prevozniki!

Naprodaj par konj, težki Pincgauerji, s komati, dva železna tang-voza, kapacitete po 4500 t, tri težke dire in seno. — Interesenti naj sporoče naslove na oglasni oddelek «Domovine» pod šifro «Prevozi». 35453

Več otroških vozičkov in dvokoles

rabljenih, v dobrem stanju, zelo poceni prodaj F. Batjel, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 29760

Zaprto voz

lahak in močan, za prevoz tobaka, kupi tobakna zbirnica v Kamniku. 35594

Bukova drva

ponudite z navedbo cene in množine družbi «Ilirija», Vilharjeva cesta (za glavnim kolodvorom) 35311

Stružnik za železo

malo rabljen, še v dobrem stanju, kupi Ivan Bogataj, kovač, Gorenja vas št. 16 nad Škofjo Loko. 35428

Rabljeno sešalno

za gnojnico kupi Lilijo, Sv. Peter, Savinjska dolina. 35516

Ceneno češko perje!

1 kg sivga opuljenega perja Din 70—, napol belo Din 90—, belo 100—, boljše Din 125— in Din 150—, mehko kot puh Din 200— in Din 225—, boljše vrsta Din 275—. Pošiljatelj carine prosto, proti povzetju, od Din 300— naprej poštne prosto. Vzorec zastoj, Blago se tudi zamenja in neugajajoče vzame nazaj. — Naročila nasloviti samo na

BENEDIKT SACHSEL, Lobež 14 v Plznu (Češkoslovaška).

Poštne pošiljke potrebujejo iz Češkoslovaške v Jugoslavijo približno 10 dni.

Suha drva

za gorivo kupuje vagonске množine Desider Lederer, Sombor. 25102

Neuničljiva ura

ne obstoja, vendar zanesljivo odporna prava švicarska žepna ura iz solidnega vira lahko služi svojemu namenu dolgo vrsto let brez popravil. Take ure po zelo ugodnih cenah z jamstvom najdete v ilustriranem katalogu stare strokovne tvrdke

Anton Kiffmann

Katalog na zahtevo brezplačno. Maribor št. 43/b.

Suhe gobe

plačuje najvišje

M. Geršak & Co.

Ljubljana, Prečna ulica 4

(poleg mestne ljudske kopeli). Tel. 2329.

Razno manufakturno blago za jesen in zimo

kupite najceneje v trgovini

ANTON SAVNIK

ŠKOFJA LOKA

247

Nedosežen v konstrukciji in materialu!

Na stotine referenc!

Zahtevajte prospekt!

The Rex Co.

Ljubljana

Telefon 2268.

233

Gradišče 10.

ŽIMA

75

za modroce, najboljše in najcenejše, pri

M. Masteri,

tovarna žime Stražišče pri Kranju.

Veliki

ilustrovani

dobite zastoj! Zahtevajte ga od

skladarja

MEINEL IN HEROLD

tovarna glasbil, gramofonov in harmonik

R. Langer, Maribor št. 104

Vsi ne od 95 Din. Močne harmonike

od 85 Din. Tamburice od 98 Din.

Gram toni od 345 Din dalje. 251